Facultade de Educación e Traballo Social

Máster Universitario en Intervención Multidisciplinar na Diversidade en Contextos Educativos

Materias

Curso 1

Código	Nome	Cuadrimestre	Cr.totais
O05M138V01-76080-S	Sexualidad, género y etnicidad	1c	4.5
O05M138V01101	Interculturalismo en Entornos Socio-educativos	1c	4.5
O05M138V01102	Interculturalismo en Contextos Escolares	1c	4.5
O05M138V01103	Ensino e Aprendizaxe da/s Lingua/s da Sociedade de Acollida	1c	4.5
O05M138V01104	Desenvolvemento Comunitario	1c	4.5
O05M138V01105	Compensación das Desigualdades na Educación	1c	4.5
O05M138V01106	Calidade de Vida para as Persoas Maiores	1c	4.5
O05M138V01107	Educación de Adultos	1c	4.5
O05M138V01109	Xénero e Educación	1c	4.5
O05M138V01201	Calidade de Vida das Persoas con Discapacidade	2c	4.5
O05M138V01202	Medidas de Atención á Diversidade para Persoas con Altas Capacidades	2c	4.5
O05M138V01203	Medidas de Atención á Diversidade para Alumnas/Alumnos con Necesidades Educativas	2c	4.5
O05M138V01204	Prácticum	2c	12
O05M138V01205	Traballo de Fin de Máster	2c	12

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Sexualidad, género y etnicidad				
Materia	Sexualidad, género y etnicidad			
Código	O05M138V01-76080-S			
Titulación	Máster Universitario en Intervención Multidisciplinar na Diversidade en Contextos Educativos			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	4.5	OP	1	1c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Análise e intervención psicosocioeducativa			
Coordinador/a	Lameiras Fernández, María			
Profesorado	Carrera Fernández, María Victoria Lameiras Fernández, María			
Correo-e	lameiras@uvigo.es			
Web	http://http://www.masterdiversidade.com/index.php			
Descrición xeral	Esta materia trata de presentar as definicións e redefinicións da categoría de xénero e a súa intersección coa etnia, a idade, a preferencia sexual, como coas culturas non hexemónicas, entre outras, co fin de dar a coñecer as complexas interseccións constitutivas das relacións e das identidades subalternas. Tamén preténdese analizar como se constrúe a diferencia e como o diferente tende a equipararse co particular, co deficiente, co periférico fronte ao universal e central- orixinando relacións de poder asimétricas. En definitiva, poder recoñecer o qué é o xénero, o por qué do xénero e o para qué do xénero. Todas as culturas utilizan as diferencias biolóxicas (físicas) como base para faceren distincións sociais que supoñen a asignación de valores, cualidades e normas en función do sexo ao que pertenecemos. Este proceso, que comenza no nacemento e se estende ao longo de toda a vida das persoas, coñécese co nome de socialización sexo-xenérica, segundo a cal, sobre a base da existencia de dous sexos biolóxicos diferentes (sexo) constrúense as características, trazos e conductas socialmente aceptadas para cada un deles (estereotipos de xénero) sen dar cabida a individualidades que se constrúan e desenvolvan máis aló desta dicotomía hexemónica. Desta forma, nas sociedades patriarcales, o mundo configúrase en dúas esferas diferenciadas: a masculina e a feminina; en dous submundos non só diferentes, senón subordinados, ou o que é o mesmo, desiguais. A esfera masculina, xerárquicamente superior, que constitúe o referencial, a norma; e a esfera feminina, xerárquicamente subordinada, que constitúe o desviado, o outro. Esta realidade construída desigual e asimétrica foise maquillando nas últimas décadas, nas que se desdebuxan as súas formas máis discriminatorias e sexistas, que xa non son politicamente correctas, cara a formas máis sutís e encubertas coas que seguir mantendo a xerarquía entre os xéneros, o que non supuxo un verdadeiro cambio estructural. Así, consideramos que o xénero e a identidade sexual son dous sistemas relacionais que se transforman, segundo as coordenadas socioeconómicas e culturais de cada época e espacio concreto. Todas as culturas institúen -co fin de modelar a organización social-, procesos políticos formais e informais que troquelan o alcance do permitido e, por ende, o ámbito do que non se acopla ao pautado: a diversidade. De aí que o pautado sexa o hexemónico. Os indicadores das restriccións sexuais son moi variables nos distintos momentos históricos e nas distintas culturas. Postulados tales como a universalidade da dominación masculina e da subordinación social da muller, ou da heteronormatividade sexual, como realidades transhistóricas e panculturais, van a ser debatidas e examinadas nesta materia proposta			

Resultados de Formación e Aprendizaxe
Código

Resultados previstos na materia	
Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe

Contidos	
Tema	
A CONSTRUCCIÓN DAS IDENTIDADES SEXO/XÉNERO:	A construcción das identidades sexo/xénero: a construcción social da inferioridad das mulleres nas sociedades patriarcais Estereotipos descriptivos (características) prescriptivos (roles). Sexismo e mixosinia

PERSPECTIVAS TRANSCULTURAIS DO XENERO NUN MUNDO GLOBAL E DIXITAL	Os dereitos humanos e os dereitos sexuais Tecnoloxías dixitais e novas formas de violencia de xénero: Violencia Sexual Facilitadas polas Tecnoloxías Sexualidade, explotación e mercados globais do corpo: a mercantilización do corpo das nenas e mulleres
HISTORIA DO FEMINISMO: AS ONDAS FEMINISTAS	Antecedentes históricos e ideolóxicos do feminismo: as pioneiras O nacemento do feminismo: século XVIII - principios do século XIX Primeira onda feminista (siglo XIX - principios do século XX): o sufraxismo Segunda onda feminista (mediados do século XX - década de 1980): o personal é político Terceira onda feminista (1990-actualidada): feminismos interseccionais e queer ¿Cuarta onda feminista?
(*)HISTORIA DEL FEMINISMO: Las OLAS FEMINISTAS	(*)Antecedentes históricos e ideológicos del feminismo: las pioneras El nacimiento del feminismo: siglo XVIII - principios del siglo XIX Primera ola feminista (siglo XIX - principios del siglo XX): el sufragismo Segunda onda feminista (mediados del siglo XX - década de 1980): lo personal es político Tercera ola feminista (1990-actualidad): feminismos interseccionales y queer ¿Cuarta ola feminista?

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Traballo tutelado	0	40	40
Presentación	0	28	28
Lección maxistral	16	0	16
Traballo tutelado	8	20.5	28.5

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Traballo tutelado	O/a estudante desenvolve exercicios ou proxectos na aula baixo as directrices e supervisión do profesor ou profesora. Pode estar vinculado o seu desenvolvemento con actividades autónomas do/da estudante.
Presentación	Presentación oral do traballo a profesora encargada da súa avaliación.
Lección maxistral	Exposición por parte do profesorado dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo ou pola estudante.
Traballo tutelado	O alumnado, de xeito individual, elabora un traballo incorporando as novas tecnoloxias sobre a temática da materia.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Presentación	O alumnado será titorizado nas sesións de titoria das respectivas docentes para o adecuado desenvolvemento dos traballos tutelados

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Traballo tutelado	Asistencia á clase e participación. Valoración das actividades realizadas na aula e asistencia a actividade de módulo.	40	
Presentación	Asistencia a actividade de Modulo	20	
Traballo tutelado	Traballo fora da aula de análise de documentos obrigatorios e tamén se podrán incluir opcionalmente materiais optativos de lectura. O traballo implica a utilización das novas tecnoloxias para presentar as reflexions/conclusions derivadas dos documentos analizados.	40	

Outros comentarios sobre a Avaliación

Avaliación CONTINUA: Aquel alumnado que asiste un 80% ás clases programadas a valoración da actividade de módulo será do 10% da nota, a valoración da asistencia a clase e participación nas actividades programas na aula será do 30% da nota, o

traballo AUDIOVISUAL tutelado fose da aula computará o 40% da nota.

As actividades non superadas na primeira convocatoria poderán ser recuperadas na convocatoria de xullo.

O alumnado que por motivo xustificado non poida asistir a todas as sesións presenciais contará con actividades alternativas.

Avaliación GLOBAL: Aquel alumnado que non asiste ao 80%. Actividade de módulo: 10%, ata 1 punto. Traballo audiovisual tutelado 40%, presentación do traballo 20% e elaboración dunha revisión teórica sobre os contido da materia expostos en proba oral un 30%.

En coherencia co recoñecemento da Facultade de Educación e Traballo social co distintivo de igualdade da Universidade de Vigo nesta materia traballaranse contidos que promovan a igualdade real entre mulleres e homes.

En coherencia co principio inclusivo que caracteriza a Facultade de Educación e Traballo Social, esta guía poderá ser adaptada para atender as necesidades especificas de apoio educativo que presenta o alumnado adscrito ao programa PIUNE (PAT).

O emprego de ferramentas de IA nas actividades de avaliación desta materia deberá axustarse a un uso responsable, ético e transparente, conforme as directrices da FETS (Normativa e formularios Facultade de Educación e Traballo Social) e á Normativa que estableza a UVigo.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

LAQUEUR THOMAS, **La construcción del sexo. Cuerpo y género desde los griegos hasta Freud**, Catedra, 1994

NASH, MARY, **Mujeres en el mundo: Historia, retos y movimientos**, Alianza Editorial, 2004

FAUSTO-STERLING, ANNE, **Cuerpos sexuados**, Melusina, 2006

BRAIDOTTI, ROSI, **Feminismo, diferencia sexual y subjetividad nomada**, Gedisa, 2004

Rosa Maria Magda, **La mujer molesta**, Menades Editorial, 2019

Ekis Ekman, **sobre la existencia del sexo**, Cátedra, 2021

Lameiras, M., Rodriguez, Y. y Adá A., **el cuerpo del delito: la cosificación sexual de las mujeres**, Tirant Humanidades, 2022

Alicia Mirayes, **Distopias Patriarcales**, Cátedra, 2021

Amelia Valcarcel, **La civilización feminista**, La esfera de los libros, 2023

Harris, Olivia y Young, Kate (comps), **Antropologia y feminismo**, Anagrama, 1977

Moore, Henrietta, **Antropologia y feminismo**, Cátreda, 1999

Fine, Cordelia, **Cuestión de sexos**, Roca Editorial de Libros, 2011

Fine, Cordelia, **Testosterona REX**, Espasa Libros, 2017

Rippon, Gina, **El género y nuestros cerebros**, Galaxia Gutenberg, 2020

Bibliografía Complementaria

Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Xénero e Educación/O05M138V01109

Outros comentarios

Esta materia enmarcase nunha facultade comprometida coa sustentabilidade da contorna das persoas. Atendo a esta filosofia, esta materia promoverá practicas educativas en base a materiais de baixo impacto ambientais en coherencia cos principios de sustentabilidade (ODS).

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Interculturalismo en Entornos Socio-educativos				
Materia	Interculturalismo en Entornos Socio-educativos			
Código	O05M138V01101			
Titulación	Máster Universitario en Intervención Multidisciplinar na Diversidade en Contextos Educativos			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	4.5	OP	1	1c
Lingua de impartición	Galego			
Departamento	Análise e intervención psicosocioeducativa			
Coordinador/a	Fernández Simo, Jesús Deibe			
Profesorado	Blanco Pardo, Nazaret Fernández Simo, Jesús Deibe Jesús Rodríguez, María Elena			
Correo-e	jesfernandez@uvigo.gal			
Web				
Descrición xeral	A materia forma parte do módulo Interculturalismo e educación, no que tamén se inclúe "Interculturalismo en contextos escolares". Os estudantes cursan en primeiro lugar esta materia, que pretende fornecer un panorama dos desafíos sociais e culturais que plantexa a realidade multicultural e multilingüe da Comunidade Autónoma Galega, designadamente visibilizada pola recente e cada vez máis relevante presenza de imigrantes e retornados, e que tenta construir respostas innovadoras desde o interculturalismo crítico para o ámbito socioeducativo en xeral. É por iso que entendemos esta materia como un espazo de reflexión crítica que interprete tamén desde unha óptica xeográfica o fenómeno da mobilidade e das migracións, que formule propostas innovadoras sobre a xestión da diversidade lingüística e cultural para a Galiza do século XXI e que impulse un diálogo intercultural igualitario con persoas, colectivos e asociacións de inmigrantes de diferentes culturas e linguas co obxectivo de achar valores compartidos para a convivencia e solucións comúns para a superación das barreiras sociais, para alén de proporcionarlle ao alumnado os recursos necesarios para estimular e potenciar a súa capacidade de autocrítica no plano das crenzas, actitudes e condutas estereotipadas e prexuizosas fronte ás persoas e grupos pertencentes a outras culturas. En conclusión, a materia "Interculturalismo en entornos socio-educativos" participa na consecución daqueles obxectivos do máster que fan referencia, especialmente, á adquisición de formación teórica de carácter multidisciplinar no ámbito do interculturalismo, a análise de situacións reais e de experiencias educativas innovadoras, así como no coñecemento, deseño, desenvolvemento e avaliación de programas, actividades e materiais de carácter socioeducativo e intercultural.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Código	
A2	Que os estudantes sexan capaces de integrar coñecementos relacionados coa diversidade e enfrontarse á complexidade de formular xuízos a partir dunha información que inclúa reflexións sobre as responsabilidades sociais e éticas vinculadas á aplicación dos seus coñecementos e xuízos.
A3	Que os estudantes saiban comunicar as súas conclusións a públicos especializados e non especializados dun modo claro e sen ambigüedades.
A5	Que os estudantes saiban aplicar os coñecementos adquiridos e a súa capacidade de resolución de problemas en contornos novos ou pouco coñecidos dentro de contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coa súa área de estudo.
B1	Adquirir unha formación teórica de carácter multidisciplinar e comprender os fundamentos teóricos-prácticos relacionados cos ámbitos de diversidade, con énfase nas necesidades educativas especiais, interculturalismo, compensación de desigualdades, sexo/xénero e educación de persoas adultas.
B2	Coñecer e analizar as situacións reais de diversidade que se poden ver reflectidas nos contextos educativos, tanto formais como non formais, empregando procesos sistemáticos de indagación.
B4	Favorecer a adquisición dos coñecementos e destrezas idóneas para o deseño, posta en práctica e avaliación de propostas de intervención no ámbito da diversidade, ofrecendo novas iniciativas na resolución dos problemas.
B5	Adquirir un compromiso ético no desenvolvemento da profesión, nomeadamente no referido ao apoio dos colectivos e sectores sociais discriminados e menos favorecidos.
C1	Comprender os principios básicos dos grandes ámbitos da diversidade dende unha perspectiva multidisciplinar, sendo capaz de decribir e comparar as diferentes correntes teóricas dominantes en cada ámbito da diversidade dende unha perspectiva multidisciplinar

C2	Adquirir habilidades básicas de deseño, aplicación e avaliación de propostas de intervención dirixidas a traballar coa diversidade, valorando especialmente as aportacións innovadoras
C3	Ser capaz de analizar prácticas profesionais relacionadas co tratamento da diversidade, detectando puntos fortes e débiles, con especial énfase nas de carácter innovador
C7	Identificar os servizos de apoio escolares e socio-comunitarios que poden ser de utilidade no ámbito da diversidade
C8	Planificar e organizar traballos tutelados, sendo capaz de buscar e analizar información procedente de diferentes fontes, obter e analizar datos e elaborar con corrección un informe relacionado con algún dos módulos do mestrado
C9	Comprender, analizar e valorar as dimensións éticas e políticas implícitas nos procesos educativos formais e non formais en contextos de diversidade
C12	Ser capaz de emitir unha valoración crítica sobre programas, materiais e prácticas educativas e socio-educativas relacionadas coa diversidade
C13	Promover unha actitude positiva cara as ideas e as prácticas educativas innovadoras relacionadas coa diversidade
D2	Dominar diferentes estratexias metodolóxicas co propósito de mellorar as condutas profesionais e facilitar a aprendizaxe autónoma, a través do emprego de recursos como os contratos de aprendizaxe, a aprendizaxe baseada en problemas ou o uso de portafolios
D3	Adquirir condutas de respecto e de axuda. Ser sensibles a todo tipo de diversidade
D4	Adquirir as habilidades básicas para o debate e a exposición de ideas fundamentadas
D5	Favorecer o traballo cooperativo, asumindo responsabilidades e aceptando a disparidade de opinións

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Reforzar a capacidade de saber aplicar os coñecementos adquiridos á resolución de problemas en contextos amplos e interdisciplinarios mediante, entre outras metodoloxías, estratexias de aprendizaxe cooperativa e de aprendizaxe baseada en problemas/casos/proxectos	A2 A5	B4 B5	C2 C8	D2 D5
Desenvolver representacións e actitudes positivas cara as diferentes linguas e culturas	A2	B1	C13	D3
Analizar e avaliar os diferentes modelos de xestión da diversidade lingüística e cultural	A2	B4	C2 C3	D5
Promover movementos, asociacións e entidades de educación no ocio e no tempo libre que estimulen a presenza e a participación de crianzas, mozos e mozas inmigrantes e retornados para codefinir e coconstruir un mundo de todos desde o diálogo libre de imposicións	A3	B4 B5	C7 C13	D2 D3
Deseñar programas e/ou actividades e materiais de uso por asociacións de atención a colectivos culturalmente diversos, para favorecer a normalización da convivencia de diferentes culturas	A5	B4 B5	C2 C3 C12	D2 D5
Analizar e valorar prácticas educativas innovadoras relacionadas coa normalización da convivencia no ámbito local	A2	B2	C12 C13	D2
Identificar os servizos socio-comunitarios e as súas actividades profesionais que se ofrecen a inmigrantes individual ou colectivamente	A2	B5	C7	D3
Levar a cabo actividades de planificación e avaliación de iniciativas interculturais, empregando metodoloxías que favorezan o traballo colaborativo entre alumnado, profesionais e con asociacións de inmigrantes	A2 A3	B4	C2 C8	D3 D5
Ser capaz de valorar positivamente os sistemas culturais minoritarios, incluído o propio, que, paradóxicamente, se pode considerar minoritario no propio territorio, por baixa autoestima e carencia dunha política de posta en valor dos valores culturais galegos e os relacionados coas colectividades xeográficamente próximas	A2	B4 B5	C8 C9 C12	D3 D4
Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos xeográficos ó seu traballo no campo do interculturalismo	A2	B1	C1 C3	D4
Proporcionar os recursos necesarios para potenciar a súa capacidade reflexiva e para adoptar unha actitude responsábel, respectuosa e cooperativa no traballo con persoas e grupos de inmigrantes	A2 A3	B2 B5	C2 C9	D3 D5
Coñecer os diferentes enfoques teóricos e análises da realidade da convivencia entre colectivos con diferenzas lingüísticas e culturais	A2	B1 B2	C1 C12	D2 D4 D5
Reflexionar sobre os contributos que a Psicoloxía Social pode ofrecer como ferramenta explicativa á hora de dar conta dos procesos que rixen a conduta interpersoal e intergrupal	A2	B1 B4	C1 C2	D2
Contribuír á educación intercultural profundizando no coñecemento dos fenómenos subxacentes ao desenvolvemento de prexuízos e de actitudes e comportamentos discriminativos fronte ás persoas diferentes	A2 A5	B1 B2 B5	C3 C12	D3
Lograr competencias para manexar eficazmente os conflitos intergrupais xurdidos no ámbito da multiculturalidade e para promover actitudes cooperativas previndo e/ou reducindo os prexuízos	A5	B4	C3 C9 C13	D3 D5
Saber interpretar críticamente os mecanismos (latentes ou manifestos, conscientes ou inconscientes) mediante os que a cultura ou os colectivos dominantes continúan a manter minorizados a grupos lingüísticos, étnicos, socioculturais...	A2 A5	B1 B5	C1 C9 C12	D2 D4

Contidos

Tema	
1. O direito á diferenza. Implicacións socioeducativas do interculturalismo	1.1. A educación intercultural nos contextos socioeducativos 1.2. Interculturalismo e educación para a paz 1.3. Experiencias socioeducativas na nosa realidade
2. A perspectiva intercultural desde a movilidade xeográfica	2.1. As migracións no mundo actual 2.2. A integración na comunidade local da diversidade sociocultural
3. Aspectos psicosociais das comunidades con diversidade social e cultural	3.1. Estereotipos: clasificación, funcións e orientacións teóricas 3.2. Relación entre estereotipo, prexuízo e discriminación 3.3. As relacións intergrupais. Enfoques teóricos: teoría do conflito realista e teoría da identidade social 3.4. Psicoloxía social aplicada á resolución de conflitos intergrupais. Cambio de actitudes e redución de prexuízos
4. A xestión do plurilingüismo e do interculturalismo en Galicia como desafío histórico	4.1. Principios, estratexias e boas prácticas para unha política plurilingüe e intercultural 4.2. Caracterización e tipoloxía de situacións pluriculturais e plurilingües complexas. Galicia como desafío e como proxecto

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Traballo tutelado	11	12	23
Seminario	6	18	24
Seminario	4	4	8
Lección maxistral	7	17.5	24.5
Presentación	2	2	4
Práctica de laboratorio	0	4	4

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Traballo tutelado	O estudante desenvolve exercicios ou proxectos na aula baixo as directrices e supervisión do profesor. Pode estar vinculado o seu desenvolvementos con actividades autónomas do estudante
Seminario	Convite a persoas con experiencia práctica. Reflexión sobre a súa actuación profesional e o labor que desenvolve a entidade na que traballa
Seminario	Axuda para a realización dos TRABALLOS TUTELADOS. O estudante, de maneira individual ou en grupo, elabora un documento sobre a temática da materia ou prepara seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumos de lecturas, conferencias, etc. Xeralmente trátase dunha actividade autónoma do/s estudante/s que inclúe a procura e recollida de información, lectura e manexo de bibliografía, redacción...
Lección maxistral	Exposición ao alumnado da información básica sobre os contidos da materia e/ou directrices sobre os traballos, exercicios ou proxectos a desenvolver polos discentes de forma individual ou colectiva
Presentación	Exposición por parte do alumnado ante o/a docente e/ou un grupo de estudantes dun tema sobre contidos da materia ou dos resultados dun traballo, exercicio, proxecto... Pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo.

Atención personalizada

Metodoloxías	**Descrición**
Traballo tutelado	O estudante desenvolve exercicios ou proxectos na aula baixo as directrices e supervisión do profesor. Pode estar vinculado o seu desenvolvementos con actividades autónomas do estudante
Seminario	Axuda para a realización dos TRABALLOS TUTELADOS. O estudante, de maneira individual ou en grupo, elabora un documento sobre a temática da materia ou prepara seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumos de lecturas, conferencias, etc. Xeralmente trátase dunha actividade autónoma do/s estudante/s que inclúe a procura e recollida de información, lectura e manexo de bibliografía, redacción...
Presentación	Exposición por parte do alumnado ante o/a docente e/ou un grupo de estudantes dun tema sobre contidos da materia ou dos resultados dun traballo, exercicio, proxecto... Pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo.
Probas	**Descrición**
Práctica de laboratorio	Os estudantes, individualmente ou en pequeno grupo, presentan e defenden nas sesións presenciais respostas ben argumentadas a cuestións suscitadas por eles mesmos ou polo profesor.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Traballo tutelado	Valoración das actividades realizadas na aula. Elaboración de conclusións respecto aos contidos da materia	40	A2 A3	B4 B5	C1 C2 C9 C12 C13	D4 D5
Presentación	Exposición por parte do alumnado ante o/a docente e/ou un grupo de estudantes dun caso relacionado cos contidos da materia ou dos resultados dun traballo, exercicio, proxecto... Pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo.	40	A2 A3 A5	B1 B2	C1 C2 C8 C9	D2 D3
Práctica de laboratorio	Participación da actividade de módulo	20	A3	B4	C3 C12	D4 D5

Outros comentarios sobre a Avaliación

As actividades non superadas na 1.ª convocatoria poderán recuperarse na convocatoria de xullo, manténdose as puntuacións previamente acadadas.

Os dez puntos da cualificación global da materia corresponderán a:

ALUMNADO ASISTENTE

- **2 PUNTOS:** Participación na actividade do módulo e realización das tarefas derivadas dela. Valorarase a participación e a implicación.

- **4 PUNTOS:** Presentación na aula da resolución dun caso proposto polo equipo docente e da súa relación cos contidos da materia. Valorarase:

Dominio do contido: 30 %
Comunicación oral: 20 %
Organización e estrutura: 15 %
Habilidades de presentación: 15 %
Recursos visuais: 10 %
Xestión do tempo (entre 5 e 8 minutos): 5 %
Interacción coa aula durante a presentación: 5 %

- **4 PUNTOS:** Traballo tutelado de elaboración de conclusións sobre os contidos da materia. Valorarase:

Asistencia e implicación no seguimento da actividade: 20 %
Calidade do contido: 40 %
Presentación escrita: 15 %
Exposición oral e defensa: 25 %

O alumnado que, por motivos xustificados, non poida asistir ao 80 % das sesións presenciais contará con actividades alternativas.

AVALIACIÓN DO ALUMNADO NON PRESENCIAL

- **1 PUNTO:** Participación nas titorías de seguimento. Valorarase a participación e a implicación. Realizaranse dúas titorías de seguimento do traballo do alumnado non presencial.

- **4 PUNTOS:** Presentación na aula da resolución dun caso proposto polo equipo docente e da súa relación cos contidos da materia. Valorarase:

Dominio do contido: 30 %
Comunicación oral: 20 %
Organización e estrutura: 15 %
Habilidades de presentación: 15 %

Recursos visuais: 10 %
Xestión do tempo (entre 5 e 8 minutos): 5 %
Interacción coa aula durante a presentación: 5 %

- **4 PUNTOS:** Traballo tutelado de elaboración de conclusións sobre os contidos da materia. Valorarase:

Asistencia e implicación na titoría de seguimento: 20 %
Calidade do contido: 40 %
Presentación escrita: 15 %
Exposición oral e defensa: 25 %

- **1 PUNTO:** Reflexión persoal sobre tres textos acordados co equipo docente da materia. O traballo deberá presentarse na data oficial do exame.

Valorarase:

Calidade do contido: 40 %
Presentación escrita: 20 %
Exposición oral e defensa: 40 %

As presentacións do alumnado non presencial realizaranse na data oficial do exame.

RECOMENDACIÓNS E OUTROS COMENTARIOS

Esta materia enmárcase nunha Facultade comprometida coa sustentabilidade da contorna e das persoas. Atendendo a esta filosofía, promoveranse prácticas educativas baseadas en materiais de baixo impacto ambiental, en coherencia cos principios de sustentabilidade e cos Obxectivos de Desenvolvemento Sustentable (ODS).

En coherencia co carácter inclusivo que caracteriza a Facultade de Educación e Traballo Social, esta guía poderá ser adaptada para atender as necesidades específicas de apoio educativo que presente o alumnado adscrito ao programa PIUNE (PAT).

Coa finalidade de favorecer a conciliación da vida laboral e a formación académica, os contidos, a planificación, os recursos metodolóxicos e o sistema de avaliación adaptaranse para o persoal educador en exercicio que acredite un horario incompatible coa asistencia ás clases presenciais; en todo caso, garantirase a consecución das competencias e dos resultados de aprendizaxe establecidos neste documento. Abrirase un cartafol específico na plataforma Moovi no que se informará das tarefas e probas de avaliación que orientarán o desenvolvemento desta materia para este alumnado.

O emprego de ferramentas de IA nas actividades de avaliación desta materia deberá axustarse a un uso responsable, ético e transparente, conforme ás directrices da FETS (Normativa e formularios Facultade de Educación e Traballo Social) e á normativa que estableza a UVigo.

Bibliografía. Fontes de información
Bibliografía Básica
Cid, X. M.; Soutelo, R. Dominguez, X. C., **As migracións nas sociedades contemporáneas: os desafíos na Galicia actual (tema 1)**, Sotelo Blanco, 2008
Valero Matas, J.A., **La educación social ante los nuevos retos de la inmigración y los servicios sociales (tema 1)**, Universidad de Valladolid, 2008
Nogué Font, J. et Rufí, J. V., **Geopólítica, identidad y globalización (tema 2)**, Ariel, 2001
VV.AA., **Atlas mundial ilustrado (tema 2)**, Everest, 2006
Zárate Martín, M. A., et Rubio Benito, M. T., **Geografía Humana. Sociedad, Economía y Territorio (tema 2)**, Ed. Ramón Areces, 2005
Expósito, F. et Moya, M. (coords.), **Aplicando la Psicología social (tema 3)**, Pirámide, 2005
Martínez García, M. F., **Diversidad cultural: una oportunidad y un desafío para la convivencia. Psicología científica (tema 3)**, www.psicologiacientifica.com, 2006
Vila, E. (coord.), **Pedagogía de la alteridad. Interculturalidad, género y educación (tema 3)**, Popular, 2007
Beacco, J. C. et al., **Guide pour le développement et la mise en oeuvre de curriculums pour une éducation plurilingue et interculturelle (tema 4)**, Edición revisada en 2015, Conseil de l´Europe-DPL, 2016
Beacco, J. C. et Byram, M., **Guide pour l´élaboration des politiques linguistiques éducatives en Europe (tema 4)**, Conseil de l´Europe-DPL, 2007
Conseil de l´Europe-Comité de Ministres, **Libro Blanco sobre el diálogo intercultural (tema 4)**, Versión Ministerio de Cultura, 2009
Leclerc, j., **L´aménagement linguistique dans le monde (tema 4)**, Última versión electrónica, CEFAN, Université Laval, 2016

Bibliografía Complementaria

Proxecto Atántida, **nterculturalidad y Educación: Un nuevo reto para la sociedad democrática**, 2003

Aguilar, M.J. (dir.), **Inmigración, interculturalidad y ciudadanía. Nuevas realidades y estrategias de acción en la España del siglo XXI**, Edición en DVD-ROM, UCLM-MCYT, 2005

Cid, X. M.; Feijoo, X.; Veloso, S. et Carita, L., **A experiencia de Ponte... nas ondas! e a candidatura do patrimonio inmaterial galego-português á UNESCO. In Pereiro, X. (coord): As fronteiras e as identidades raianas entre Portugal e España**, Galaxia, 2007

Cid, X. M. et Fernández, R., **Camiños para o encontro Galicia Portugal. In Claves de educación e de cultura**, Lethes, 7, 50-69, 2006

Cid, X. M., Dapía, M. D. Heras, P. Payá, M., **alores transversales en la práctica educativa**, Síntesis, 2001

García Molina, J. et Marí, R. (coodds.), **Pedagogía social y mediación educativa**, Asociación de Educadores Sociales de C-LM, 2002

González, S., **Abrente incerto. Pobreza, dereitos humanos e desenvolvemento na Galicia de hoxe**, Sotelo Blanco, 1999

Jares, X. R. (coord.), **Educación e Paz II. Presente e futuro da construcción da Paz**, Xerais, 2008

Suárez Sandomingo, J. M. (Coord.), **La interculturalidad pedagógica: nuevos enfoques, nuevas prácticas**, Axac, 2005

Touriñán, J. M. et Santos, M. (eds.), **Interculturalidad y educación para el Desarrollo. Estrategias sociales para la comprensión internacional**, Xunta de Galicia, 1999

VV.AA., **Curso de castellano para inmigrantes y refugiados**, Fundación Largo Caballero, 2000

Corna-Pellegrini, G., **La reflexión geográfica para prepararse al multiculturalismo**, Scripta Nova, 94 (2), 1-13., 2001

Brown, R., **Prejuicio: su psicología social**, Alianza Editorial, 1998

Essomba, M. A., **Diez ideas clave. La gestión de la diversidad cultural en la escuela**, Graó, 2008

Rodríguez, A., **Psicología social de los prejuicios. In Álvaro, J.L., Garrido, A. et Torregrosa, J.R. (coords.). Psicología social aplicada**, McGraw-Hill, 1996

Solé, C. (ed.), **Racismo, etnicidad y educación intercultural**, Universitat de Lleida, 1996

Solé, C., **Visiones teóricas y actualidad del racismo**, Universitat Autònoma de Barcelona, 1996

Van Dijk, T., **Racismo y discurso de las elites**, Gedisa, 2003

VV.AA., **La interculturalidad que viene. El diálogo necesario**, Icaria, 1998

Burgueño, J., **El mapa escondido: las lenguas de España**, Boletín de la A.G.E., 34, 171-192, 2003

Castellotti, V. et Moore, D., **Valoriser, mobiliser et développer les répertoires plurilingues et pluriculturelles pour une meilleure intégration**, Conseil de l´Europe-UPL, 2010

Conseil de l´Europe-UPL, **Migrants adultes: intégration et éducation**, www.coe.int/lang-migrants (Site ILMA), 2015

Conseil de l´Europe-UPL, **Enfants et Adolescents issus de l´immigration. Intégration et éducation**, www.coe./lang/fr, 2013

Consello da Cultura Galega, **A(s) lingua(s) a debate. Inquérito sobre opinións, actitudes e expectativas da sociedade galega**, Edición revisada e ampliada, 2012

Duarte Collazo, S., **O estándar galego: reintegracionismo vs. autonomismo**, Romanica Olomucensia, 26 (1), 1-13, 2014

Esteban-Guitart, M. et Saubich, X., **La práctica educativa desde la perspectiva desde los fondos de conocimiento e identidad**, Teoría Educativa, 25, 189-211, 2013

Fernández Bello, P., **Bases para un espacio comunicativo común Galiza- Norte de Portugal (texto presentado a la Conferencia Internacional de Barcelona sobre el Plurilingüísmo en Europa)**, AGALIA, 27, 363- 371, 1991

Fernández Bello, P., **Galiza-Gallaecia-Portugal: umha realidade negada**, AGALIA, 43, 285-297, 1995

Garrido, C., **Estado actual e perspectivas da norma lexical**, AGALIA, 57, 3-25, 1999

Garrido, C., **Estratégia para a habilitaçom em galego das línguas especializadas científico-técnicas. In Lingua e Investigación. II Xornadas sobre Lingua e Usos**, Servizo de Publicacións, 2006

González González, M (dir.), **Mapa sociolingüístico de Galicia 2004. Vol. 1: Lingua inicial e competencia lingüística en Galicia**, RAG-Seminario de Sociolingüística, 2007

González González, M. (dir.), **Mapa sociolingüístico de Galicia 2004. Vol. 2: Usos lingüísticos en Galicia**, RAC-Seminario de Sociolingüística, 2008

Instituto Galego de Estadística (IGE), **Enquisa de condición de vida das familias. Coñecemento e uso do galego. Ano 2013. Resumo de Resultados**, Xunta de Galicia, 2014

González González, M. (dir.), **Mapa sociolingüístico de Galicia 2004. Vol. 3: Actitudes lingüísticas en Galicia**, RAC-Seminario de Sociolingüística, 2011

Lagares, X. C., **O galego em seu labirinto: breve análise glotopolítica**, Letras, Santa Maria, 21 (42), 97-128, 2011

Little, D. (dir.), **Intégration linguistique et educative des enfants et adolescents issus de l´immigration**, Conseil de l´Europe-UPL, 2010

McPake, J. et Tinsley, T. (coords.), **Valoriser toutes les langues en Europe**, Centre européen pour les langues vivants, 2007

Mian Massana, A., **La regulación constitucional del multilingüismo**, Revista Españpla de Derecho Constitucional, 10, 12, 1984

Monteagudo, H. et Alonso Pintos, S., **Que lusofonia para a Galiza**, Anuario Internacional de Comunicaçâo Lusófona/2010, 2010

Monteagudo, H. (dir.), **O idioma galego na sociedade: a evolución sociolingüística 1992-2008**, Consello da Cultura Galega/SS, 2011

Monteagudo, H., **Política lingüística en Galicia: apuntes para un nuevo balance**, QVR, 39, 21-39, 2012

Ramallo, F., O´Rourke, B., **Perfiles neohablantes de gallego. In Puigdevall, M. (coord.), Los nuevos hablantes de lenguas minoritarias: pertinencias y legitimidades [dosier en línea]**, Digithum, 16, 98-105, 2014

Santos Rego, M. A., Lorenzo, M., Samartino, E., **Los nuevos aprendices del gallego. Articulando materiales para el empoderamiento lingüístico y la inclusión educativa**, Segundas lenguas e inmigración en red, 3, 106-123, 2010

Santos Rego, M. A., Cerndas Ríos, F. X., Lorenzo Moledo, M. M., **O profesorado de educación infantil e primaria diante da inmigración e da educación intercultural**, Eduga: Revista Galega do Ensino, 63, 43-62, 2012

Thürmann, E., Volmer, H. et Pieper, I., **Langue de scolarisation et apprenants vunérables**, Conseil de l´Europe-UPL, 2010

Xunta de Galicia, **Plan de acollida. Orientacións para a súa elaboración. Materias de apoio ao profesorado para a atención educativa ao alumnado procedente do extranxeiro**, Grafisant, 2005

Xunta de Galicia, **Memorando de entendemento entre a Xunta de Galicia e o Camões para a adopción do portugués como lingua extranxeira**, 2015

Xunta de Galicia-DOGA, **Decreto 79/2010 para el plurilingüismo en la ensññanza no universitaria de Galicia**, 2010

Xunta de Galicia-DOGA, **Lei 1/2014 para o aproveitamento da lingua portuguesa e vínculos coa lusofonía**, 2014

Recomendacións

Outros comentarios

O calendario de actividades de aula estará ao dispor dos discentes desde a sesión de acollida ao Máster.
Na presentación da materia, tamén se entregará aos presentes unha copia do POWER POINT no que se suliñan as DIMENSIÓNS TRANSVERSAIS aos cuatro temas impartidos por profesorado diferente pondo en destaque a unidade englobante apuntada polo título da materia.

DATOS IDENTIFICATIVOS

Interculturalismo en Contextos Escolares

Materia	Interculturalismo en Contextos Escolares			
Código	O05M138V01102			
Titulación	Máster Universitario en Intervención Multidisciplinar na Diversidade en Contextos Educativos			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	4.5	OB	1	1c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Departamento da E.U. de Formación de Profesorado de E.X.B. (Vigo) Didácticas especiais			
Coordinador/a	Casal de la Fuente, Lucía			
Profesorado	Casal de la Fuente, Lucía Martínez Carrera, Sara			
Correo-e	lucia.casal@uvigo.gal			
Web				
Descrición xeral	Esta materia participa na consecución dos obxectivos do máster que fan referencia, especialmente, á formación teórico-práctica de carácter multidisciplinar no ámbito do interculturalismo, á análise de situacións reais e de experiencias educativas innovadoras ou exemplos de boas prácticas, así como no coñecemento, utilización e deseño de actividades e recursos para a abordaxe do interculturalismo nos centros escolares.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código	
A5	Que os estudantes saiban aplicar os coñecementos adquiridos e a súa capacidade de resolución de problemas en contornos novos ou pouco coñecidos dentro de contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coa súa área de estudo.
B4	Favorecer a adquisición dos coñecementos e destrezas idóneas para o deseño, posta en práctica e avaliación de propostas de intervención no ámbito da diversidade, ofrecendo novas iniciativas na resolución dos problemas.
B5	Adquirir un compromiso ético no desenvolvemento da profesión, nomeadamente no referido ao apoio dos colectivos e sectores sociais discriminados e menos favorecidos.
C1	Comprender os principios básicos dos grandes ámbitos da diversidade dende unha perspectiva multidisciplinar, sendo capaz de decribir e comparar as diferentes correntes teóricas dominantes en cada ámbito da diversidade dende unha perspectiva multidisciplinar
C2	Adquirir habilidades básicas de deseño, aplicación e avaliación de propostas de intervención dirixidas a traballar coa diversidade, valorando especialmente as aportacións innovadoras
C3	Ser capaz de analizar prácticas profesionais relacionadas co tratamento da diversidade, detectando puntos fortes e débiles, con especial énfase nas de carácter innovador
C5	Elaborar materiais específicos para traballar coa diversidade, valorando, na medida das posibilidades, a súa aplicación na práctica
C6	Coñecer a lexislación básica referida á diversidade nos contextos educativos e socio-educativos, analizando a súa implicación no exercicio profesional
C8	Planificar e organizar traballos tutelados, sendo capaz de buscar e analizar información procedente de diferentes fontes, obter e analizar datos e elaborar con corrección un informe relacionado con algún dos módulos do mestrado
C12	Ser capaz de emitir unha valoración crítica sobre programas, materiais e prácticas educativas e socio-educativas relacionadas coa diversidade
C13	Promover unha actitude positiva cara as ideas e as prácticas educativas innovadoras relacionadas coa diversidade
D1	Utilizar as novas tecnoloxías en diferentes contextos: formativos, de investigación, de aplicación profesional, para difundir e compartir ideas, etc.
D2	Dominar diferentes estratexias metodolóxicas co propósito de mellorar as condutas profesionais e facilitar a aprendizaxe autónoma, a través do emprego de recursos como os contratos de aprendizaxe, a aprendizaxe baseada en problemas ou o uso de portafolios
D3	Adquirir condutas de respecto e de axuda. Ser sensibles a todo tipo de diversidade
D4	Adquirir as habilidades básicas para o debate e a exposición de ideas fundamentadas

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe

Analizar e comparar os diferentes modelos de relación entre culturas, dende a segregación ao interculturalismo		B5	C1 C3 C8	D3 D4
Analizar e valorar diferentes plans de acollida patrocinados por comunidades autónomas.		B5	C1 C6 C12 C13	D3
Analizar diferentes modelos de inmersión lingüística no contexto escolar.	A5	B4	C3	
Levar a cabo actividades de planificación e avaliación de iniciativas interculturais, empregando metodoloxías que favorezan o traballo colaborador entre alumnado e profesionais e asociacións de migrantes.	A5	B4	C2 C5 C8	D1
Coñecer as características básicas da competencia plurilingüe e a súa relación coa competencia intercultural.			C12	D1
Analizar e emitir xuízos críticos sobre prácticas educativas innovadoras relacionadas co interculturalismo nas aulas.		B5	C12 C13	D3
Utilizar tecnoloxías dixitais para a localización de materiais interculturais e multilingüísticos.		B4	C12	D1 D2

Contidos

Tema	
1. O interculturalismo nas institucións escolares.	O camiño da multiculturalidade á interculturalidade. O interculturalismo. Respostas das institucións escolares á coexistencia de diferentes culturas. Obxectivos e contidos da educación intercultural. Programas de acollida e experiencias educativas interculturais. O potencial das artes para educar no interculturalismo.
2. Plurilingüismo e interculturalidade.	O perfil competencial das persoas plurilingües. Principios e teorías que sustentan o plurilingüismo e o interculturalismo. Políticas de inclusión social e interculturalismo: programas de inmersión lingüística. Análise de experiencias en inmersión lingüística. A aula plurilingüe como peza chave para a inclusión pluricultural. A dimensión intercultural da competencia plurilingüe: o papel da música.
3. Internet como vehículo e fonte de recursos interculturais.	As tecnoloxías dixitais como vehículo de comunicación intercultural. As tecnoloxías dixitais como fonte de recursos didácticos para a abordaxe do interculturalismo dende a escola. Ferramentas, metodoloxías e prácticas educativas innovadoras no interculturalismo. Dinámicas e recursos dixitais para o traballo do interculturalismo dende a educación artística.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Seminario	4	0	4
Traballo tutelado	14	49.5	63.5
Estudo de casos	6	20	26
Lección maxistral	6	9	15
Resolución de problemas e/ou exercicios	3	1	4

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Seminario	Seguimento do traballo do alumnado.
Traballo tutelado	Realización de actividades de aula individuais e/ou en equipo (visionado de recursos audiovisuais, comentarios de texto, debates, estudo de casos etc.).
Estudo de casos	Análise de situacións en base a casos reais.
Lección maxistral	Exposición da folla de ruta da materia e presentación dos temas.

Atención personalizada

Metodoloxías	**Descrición**

Seminario	Atención grupal ou individual nas clases ou nas titorías, previo acordo entre o alumnado e o profesorado. O alumnado Asistente solicitará as titorías ao profesorado preferentemente en clase (nas sesións presenciais, evitando o uso do e- mail) para establecer, de ser necesaria, unha titoría individual ou grupal fóra das aulas regulares da materia. O alumnado que precise unha titoría coa coordinadora da materia usará o horario de titorías para expor as súas dúbidas, que se pode consultar actualizado nesta ligazón: https://universidadevigo-my.sharepoint.com/:w:/g/personal/lucia_casal_uvigo_gal/ET5T1fTDgVhFi5CrGJ9VRbYBv_zUx_85nHqK5aOJQkQlJw?e=Jeppi8 . De non poder asistir fisicamente ás titorías, deberá chamar por teléfono á coordinadora no horario de titorías, evitando o contacto por e-mail. Unha vez establecido o contacto coa coordinadora ben fisicamente ben telefonicamente, existe tamén a opción de fixar titoría en liña a través do Campus Remoto da UVIGO, para o que a docente facilitará ligazón e clave para a conexión no despacho virtual. Estableceranse as medidas necesarias para dar resposta á atención á diversidade.
Traballo tutelado	Orientación preferente na aula. De ser necesario, solicitarase titoría en liña ou presencial segundo as pautas de comunicación que estableza cada docente.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe		
Seminario	Tarefas e actividades de aula individuais e/ou en equipo.	30	B5	C1 C8	D3
Traballo tutelado	Traballos e/ou tarefas en equipo.	30	B5	C1 C8	D3
Estudo de casos	Actividade de módulo: asistencia e realización de tarefa asociada, de ser o caso.	10	B5	C1 C8	D3
Resolución de problemas e/ou exercicios	Probas e/ou tarefas individuais.	30	B5	C1 C8	D3

Outros comentarios sobre a Avaliación

O alumnado pode optar por ser avaliado como Asistente (avaliación continua) ou como Non Asistente (avaliación global).

O alumnado Asistente fará avaliación continua, o que require asistir polo menos ao 80% das horas da materia.

AVALIACIÓN CONTINUA PARA ASISTENTES:

(1) Tarefas e actividades de aula: 30%
(2) Traballo tutelado en equipo: 30%
(3) Probas e/ou tarefas individuais: 30%
(4) Asistencia e participación na actividade de módulo e realización de tarefa asociada, de ser o caso: 10%

Para o alumnado que opte por ser Non Asistente (avaliación global), as porcentaxes para o cálculo da cualificación final da materia serán as seguintes:

AVALIACIÓN GLOBAL PARA NON ASISTENTES:

(1) Tarefas sobre os contidos das sesións: 30%
(2) Traballo tutelado en equipo e/ou individual: 40%
(3) Probas e/ou tarefas e/ou presentación/s en equipo e/ou individuais: 30%

Estes apartados de avaliación realizaranse en equipo ou de modo individual segundo as directrices que publique o profesorado na aula virtual da materia (Moovi).

É necesario aprobar os apartados 2 e 3 da avaliación para superar a materia (isto é, acadar un 5 sobre 10), tanto para Asistentes (avaliación continua) como para Non Asistentes (avaliación global). Se algún destes dous apartados non se aproban nunha oportunidade dada, a cualificación desta será o sumatorio das diferentes partes da avaliación dividido entre dous.

O alumnado que prefira optar por ser Non Asistente (avaliación global) debe cubrir o formulario habilitado na aula virtual da

materia dentro do prazo que se estableza nesta, e deberá consultar na aula virtual da materia as instrucións das tarefas a realizar dentro da sección denominada “Avaliación global: Alumnado Non Asistente”. Coa lista de alumnado Non Asistente, e a partir dos 20 días unha vez comezaran as aulas da materia, o profesorado conformará equipos de traballo e publicaraos na aula virtual da materia xunto coas instrucións para a elaboración de tarefas, co fin de que cada equipo se poida organizar para realizalas. Publicada a conformación dos equipos, o alumnado implicado debe establecer o primeiro contacto entre si a través de Moovi. Unha vez se entra na aula virtual da materia, pícase arriba á dereita, na icona do globo, e ponse o nome e apelidos da persoa á que se quere escribir encima de “Buscar”. A continuación pícase no nome e abaixo escríbese a mensaxe. Finalmente dáselle a “Enviar”, e a partir de aí cada equipo pode establecer as canles de comunicación que desexe. Para que isto funcione é necesario que todo o alumnado estea activo en Moovi.

O alumnado que ao longo do semestre perda o dereito de avaliación continua por superar o máximo de ausencias (20% das horas da materia) debe pórse en contacto coa coordinadora tan pronto como se vexa nesta circunstancia. Neste caso, o profesorado determinará a procedencia de seren avaliado de acordo á avaliación establecida para Non Asistentes (avaliación global). De ser o caso, este alumnado será integrado nun equipo de traballo de Non Asistentes (avaliación global), sempre que sexa posible. De non ser posible, e dado que a maioría das tarefas de avaliación para Non Asistentes (avaliación global) deben realizarse en equipo e deben ser entregadas nunhas datas concretas, as tarefas grupais de avaliación obrigatoria que non se poidan entregar en equipo en primeira oportunidade, faranse en segunda oportunidade.

OBSERVACIÓNS:

a. As partes da materia superadas na 1ª oportunidade non serán obxecto de avaliación na 2ª, considerándose, polo tanto, como aprobadas nese curso académico. O traballo en equipo ou individual é obrigatorio cando así se requira.
b. As datas oficiais dos exames poden consultarse na páxina web da Facultade, na ruta Docencia --> Exames. A convocatoria e as instrucións para as probas da materia anunciaranse na aula virtual da materia na sección “Avaliación e cualificacións”.
c. En coherencia co carácter inclusivo que caracteriza a Facultade de Educación e Traballo Social, esta guía poderá ser adaptada para atender as necesidades específicas de apoio educativo que presente o alumnado adscrito ao programa PIUNE (PAT).
d. O emprego de ferramentas de IA nas actividades de avaliación desta materia deberá axustarse a un uso responsable, ético e transparente, conforme ás directrices da FETS (Normativa e formularios - Facultade de Educación e Traballo Social: https://fcce.uvigo.es/gl/o-centro/normativa-e-formularios/) e á Normativa que estableza a UVigo.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

AAVV, **La contribución de la inmigración a la economía española**, https://www.defensordelpueblo.es/informe-anual/informe-anual-2019/, Defensor del Pueblo, 2020

Antón, Concha, Aparicio, Rosa, García, Raúl, & Migallón, Jesús, **Manual de apoyo para la prevención y detección del racismo, la xenofobia y otras formas de intolerancia en las aulas (Proyecto FRIDA)**, Ministerio de Empleo y Seguridad Social, 2015

Garrote Rojas, Daniel., Arenas Catillejo, Juan. Ángel, & Jiménez-Fernández, Sara, **Las TIC como herramientas para el desarrollo de la competencia intercultural**, https://doi.org/10.21071/edmetic.v7i2.10533, 7(2), 166–183, EDMETIC, 2018

Olveira Olveira, María Esther, & Santos Rego, Miguel Anxo, **Interculturalismo en Europa: el referente de las segundas generaciones españolas en Francia**, https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=23669, 58(216), 341-358, Revista española de pedagogía, 2025

Orcasitas Vicandi, María, Román Etxebarrieta, Gorka, & Antzaka, Alexia (Eds.), **Educación para la inclusión: reflexiones desde el multilingüismo, la interculturalidad y la tecnología**, 9788411836821, Tirant Lo Blanch, 2025

Persánch, José María & Aixelà-Cabré, Yolanda, **Introducción al dosier sobre multiculturalismo y gestión de la diversidad cultural. Multiculturalismo y gestión de la diversidad en el mundo del siglo XXI**, http://erevistas.saber.ula.ve/index.php/procesoshistoricos/article/view/17606, 41, 26-43, Procesos Históricos. Revista de Historia, 2022

Bibliografía Complementaria

Diamond, Piki, Sithole, Tawona, & Phipps, Alison M. (Eds.), **Exploring restorative intercultural practices: fire stories**, 9781836680789, Multilingual matters, 2026

Girón M., & Rubio A., **Con los brazos abiertos**, Kalandraka, 2022

Mendieta, Herberth A., Rodríguez, Alexandra Y., Díaz, Martha I., Rodríguez, Katherin J., **Implementación de círculos narrativos para el desarrollo de competencias ciudadanas e interculturales**, https://doi.org/10.14483/22486798.23507, 30(2), 322-339, Enunciación, 2025

Miller Dyce, Cherrel, Wire, Jamie, Jean, Tyrone, & Hawthorne, Katrice A., **I didn’t know what I didn’t know: assessing an innovative teacher education certification program centering interculturalism, diversity, equity and inclusion**, https://doi.org/10.1108/JME-12-2024-0168, 19(2-3), 241-254, Journal for multicultural education, 2025

Rodríguez Salgado, L., & Vázquez Silva, I., **Muller Inmigrante, Lingua e Sociedade**, Galaxia, 2017

AAVV (Shonfeld, Miri et al.), **Virtual bridges: Enhancing intercultural competence among pre-service teachers through 3D and video-conferencing platforms**, https://doi.org/10.3390/educsci15101296, 15(10), 1296, Education Sciences, 2025

Xiao, Shijun, Chen, Hong, & Hu, Bo, **Technology-supported cross-cultural learning effectiveness: A multilevel meta-analysis**, https://doi.org/10.1057/s41599-026-07214-y, Advance online publication, Humanities and Social Sciences Communications, 2026

Recomendacións

Outros comentarios

a. É altamente recomendable a asistencia regular ás sesións presenciais. Debido a como está organizada a materia é favorable para o alumnado optar por ser Asistente.
b. Esta materia enmárcase nunha Facultade comprometida coa sustentabilidade da contorna e das persoas. Atendendo a esta filosofía, esta materia promoverá prácticas educativas en base a materiais de baixo impacto ambiental en coherencia cos principios de sustentabilidade (ODS).
c. É necesario consultar a aula virtual da materia ao menos unha vez por semana, así como ter activo o correo electrónico institucional da UVigo e usalo para as comunicacións co profesorado. Co fin de asegurar a privacidade e garantir a identidade, non se atenderán mensaxes electrónicas enviadas dende contas alleas ás da UVigo. En todo caso, as consultas faranse ao profesorado de modo presencial, ben en clase, ben presencial ou telefonicamente nas titorías, evitando abusar do e-mail.
d. Os traballos deberán ser entregados en tempo e forma, e polos medios que se expliciten nas as orientacións proporcionadas, así como orixinais. A detección de plaxio ou copia de traballos suporá o suspenso na convocatoria correspondente. Agás na realización de traballos coordinados entre materias, un mesmo traballo non poderá ser utilizado para varias materias a efectos de avaliación.
e. Dentro da lóxica do camiño cara a sociedades máis inclusivas e igualitarias, e seguindo os principios de igualdade cos que está comprometida esta universidade, recoméndase facer uso da linguaxe inclusiva (especialmente no referido á diversidade) e imparcial en canto ao xénero tanto nos traballos escritos como nas producións orais.

DATOS IDENTIFICATIVOS

Ensino e Aprendizaxe da/s Lingua/s da Sociedade de Acollida

Materia	Ensino e Aprendizaxe da/s Lingua/s da Sociedade de Acollida			
Código	O05M138V01103			
Titulación	Máster Universitario en Intervención Multidisciplinar na Diversidade en Contextos Educativos			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	4.5	OP	1	1c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Didáctica, organización escolar e métodos de investigación Didácticas especiais			
Coordinador/a	Mociño González, María Isabel			
Profesorado	Agrelo Costas, María Eulalia Mociño González, María Isabel Pato Rodríguez, Santiago Eduardo			
Correo-e	imocino@uvigo.gal			
Web				
Descrición xeral				

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código	
C1	Comprender os principios básicos dos grandes ámbitos da diversidade dende unha perspectiva multidisciplinar, sendo capaz de decribir e comparar as diferentes correntes teóricas dominantes en cada ámbito da diversidade dende unha perspectiva multidisciplinar
C2	Adquirir habilidades básicas de deseño, aplicación e avaliación de propostas de intervención dirixidas a traballar coa diversidade, valorando especialmente as aportacións innovadoras
C5	Elaborar materiais específicos para traballar coa diversidade, valorando, na medida das posibilidades, a súa aplicación na práctica
C6	Coñecer a lexislación básica referida á diversidade nos contextos educativos e socio-educativos, analizando a súa implicación no exercicio profesional
C7	Identificar os servizos de apoio escolares e socio-comunitarios que poden ser de utilidade no ámbito da diversidade
C8	Planificar e organizar traballos tutelados, sendo capaz de buscar e analizar información procedente de diferentes fontes, obter e analizar datos e elaborar con corrección un informe relacionado con algún dos módulos do mestrado
C10	Relacionar os contidos do mestrado coa experiencia persoal e con situacións educativas reais, mediante a utilización de narracións autobiográficas
C12	Ser capaz de emitir unha valoración crítica sobre programas, materiais e prácticas educativas e socio-educativas relacionadas coa diversidade
D2	Dominar diferentes estratexias metodolóxicas co propósito de mellorar as condutas profesionais e facilitar a aprendizaxe autónoma, a través do emprego de recursos como os contratos de aprendizaxe, a aprendizaxe baseada en problemas ou o uso de portafolios
D3	Adquirir condutas de respecto e de axuda. Ser sensibles a todo tipo de diversidade
D4	Adquirir as habilidades básicas para o debate e a exposición de ideas fundamentadas

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma, creativa e cooperativa, e promovelos nos estudantes dende a participación e o esforzo individual		D2 D4
Coñecer a lexislación básica referida á diversidade nos contextos educativos e socio-educativos, analizando a súa implicación no exercicio profesional.	C6 C7	
Comprender os principios básicos das ciencias da linguaxe e a comunicación	C1	
Analizar e saber aplicar recursos educativos para o ensino e aprendizaxe das linguas para inmigrantes.	C2	
Elaborar materiais específicos para traballar coa diversidade, valorando, na medida das posibilidades, a súa aplicación na práctica	C5 C12	

Coñecer, respectar e promover a diversidade lingüística e cultural de España e de Europa	C10	D3
Adquirir as habilidades básicas da metodoloxía do ensino e aprendizaxe das linguas da sociedade de acollida.	C2 C8	
Adquirir as diversas competencias comunicativas (orais e escritas) das linguas da sociedade de acollida.	C2	
Saber expresarse en español e galego con fluidez e precisión e poder facer un uso flexible do devandito idioma para fins sociais, académicos e profesionais	C8	

Contidos

Tema	
1. Competencias comunicativas do colectivo de inmigrantes, nomeadamente do alumnado escolarizado.	1.1. Introdución á materia. 1.2. Avaliación do repertorio lingüístico do alumnado inmigrante.
2. O ensino e a aprendizaxe do galego e español para inmigrantes: consideracións sobre a adquisición da lingua galega e española por parte do alumnado inmigrante	2.1. Panorama xeral da inmigración en Galicia e España. 2.2. O alumnado inmigrante no sistema educativo. Medidas e liñas de actuación. 2.3. Factores que interveñen na aprendizaxe dunha lingua estranxeira. 2.4. Principios básicos na aprendizaxe da lingua galega e española para inmigrantes
3. O ensino e a aprendizaxe do galego e o español para inmigrantes: materiais e recursos didácticos en distintos soportes para a aprendizaxe da lingua galega e da lingua española.	3.1. Soporte dixital (páxinas web, blogs, multimedia...) 3.2. Soporte papel (manuais, dicionarios, cadernos...)
4. O compoñente socio-cultural.	7.1. Compoñente sociolingüístico 7.2. Cultura e civilización 7.3. Pragmática e linguas estranxeiras

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Traballo tutelado	9	30.5	39.5
Seminario	8	24	32
Cartafol/dossier	6	12	18
Lección maxistral	7	14	21
Eventos científicos	0	2	2

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Traballo tutelado	Realización de actividades prácticas sobre as condicións e dificultades na adquisición das linguas
Seminario	Deseño e proposta de intervención enfocada á aplicación de diferentes metodoloxías acaídas aos contextos multiculturais, afondando nos contidos teóricos da materia.
Cartafol/dossier	Elaboración dun dossier no que recollan recursos para o ensino aprendizaxe das linguas da sociedade de acollida e se reflexione, de forma individual, sobre a adecuación dos recursos ás necesidades dos diferentes contextos.
Lección maxistral	Presentación teórica da materia, seguida de debate.
Eventos científicos	Asistencia e participación na actividade de módulo

Atención personalizada

Metodoloxías	**Descrición**
Traballo tutelado	O estudantado recibirá as orientacións pertinentes, así como as explicacións, materiais, recursos... que precise para afrontar as tarefas que se lle encomenden para esta metodoloxía.
Seminario	O estudantado recibirá as orientacións pertinentes, así como as explicacións, materiais, recursos... que precise para afrontar as tarefas que se lle encomenden para esta metodoloxía.
Cartafol/dossier	O estudantado recibirá as orientacións pertinentes, así como as explicacións, materiais, recursos... que precise para afrontar as tarefas que se lle encomenden para esta metodoloxía.
Eventos científicos	O estudantado recibirá as orientacións pertinentes, así como as explicacións, materiais, recursos... que precise para afrontar as tarefas que se lle encomenden para esta metodoloxía.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Traballo tutelado	Preparación de actividades, presentacións e posta en común na aula	30	C1 C2 C5 C6	D2 D3
Seminario	Deseño e proposta dunha intervención-acción para a aplicación de diferentes metodoloxías (gamificación, dramatización...) acaídas ás necesidades de contextos multiculturais nos que se promova o ensino-aprendizaxe das linguas da sociedade de acollida	30	C1 C2 C5 C6 C7 C8 C10 C12	D2 D3 D4
Cartafol/dossier	Selección e análise crítica de recursos para o ensino-aprendizaxe de linguas, con adecuación ao contexto e ás necesidades do alumnado ao que se dirixen	30	C1 C2 C5 C6 C7 C8 C10 C12	D2 D3 D4
Eventos científicos	Asistencia e participación na actividade de módulo	10	C1 C2 C6 C7 C10 C12	D3 D4

Outros comentarios sobre a Avaliación

As actividades non superadas na 1ª convocatoria poderán ser recuperadas na convocatoria de xullo, manténdose as puntuacións previamente conseguidas.

O estudantado que por motivo xustificado non poida asistir a todas as sesións presenciais contará con actividades alternativas para recuperar cada unha delas. A avaliación continua require asistir polo menos ao 75% das clases.

O estudantado que non supere a materia por avaliación continua terá unha/s proba/s de avaliación, ao redor dos contidos nucleares da materia, coa data tope que marque o calendario do mestrado para os exames oficiais. Esta proba de avaliación suporá o 100% da puntuación e os seus pormenores e características serán concretadas polo profesorado ao alumnado o día da presentación da materia e cando se faga a consulta persoalmente.

Así mesmo o tipo de proba/s figurará/n en Moovi, nas respectivas materias, nunha carpeta baixo a denominación Alumnado non asistente, na que se presentarán os detalles da/s mesma/s, concretando tamén onde terá que realizar a entrega o alumnado.

As datas dos exames oficiais poden consultarse na web do mestrado.

En coherencia co carácter inclusivo que caracteriza a Facultade de Educación e Traballo social, esta guía poderá ser adaptada para atender ás necesidades específicas de apoio educativo que presente o alumnado adscrito ao programa PIUNE (PAT)

Coa finalidade de favorecer a conciliación da vida laboral e a formación académica, os contidos, planificación, recursos metodolóxicos e sistema de avaliación adaptaranse para alumnado do curso ponte garantindo, en todo caso, a consecución das competencias e resultados de aprendizaxe establecidos neste documento. Abrirase un cartafol específico na plataforma Moovi na cal se informará das tarefas e probas de avaliación que guiarán o desenvolvemento desta materia para alumnado do curso ponte ou profesionais en exercicio.

O emprego de ferramentas de IA nas actividades de avaliación desta materia deberá axustarse a un uso responsable, ético e transparente, conforme ás directrices da FETS (Normativa e formularios Facultade de Educación e Traballo Social) e á Normativa que estableza a UVigo

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Guadamillas-Gómez, M. V., **Interculturalidad en el aula AICLE a través de los álbumes ilustrados sobre migrantes. Ocnos. Revista de Estudios sobre lectura, 19 (2), 29-41. DOI:10.18239/ocnos_2020.19.2.2255**, 2020

Mantovani, A; Morales, R., **Juegos para un taller de teatro. Más de 200 propuestas para expresar y comunicar**, Octaedro, 2021

Rodrigues Magalhães, M.H., **A Literatura para a Infância, a formação do Leitor Crítico e a Educação Intercultural. Álabe. Revista de Investigación sobre Lectura y Escritura, 23. https://doi.org/10.15645/Alabe2021.23.3**, 2021

Bibliografía Complementaria

Alonso-Belmonte, M.I., Fernández-Agüero, M., **Enseñar competencia intercultural. en Leyre Ruiz de Zarobe y Yolanda Ruiz de Zarobre (eds.), Enseñar hoy una lengua extranjera**, Octaedro, 2019

Cernadas Ríos, F. X., M. Lorenzo Moledo e M. Santos Rego, **"O profesorado de educación infantil e primaria diante da inmigración e da educación intercultural", en Revista Galega do Ensino, nº 71, en http://www.edu.xunta.gal/eduga/131/investigacion/o-profesora**, Xunta de Galicia, 2016

Consello de Europa, **Marco europeo común de referencia para as linguas: aprendizaxe, ensino, avaliación**, Xunta de Galicia, 2001

Montón Sales, M. J., **La integración del alumnado inmigrante en el centro escolar: orientaciones, propuestas y experiencias**, Graó, 2003

Melero Abadía, P., **Métodos y enfoques en la enseñanza/aprendizaje del español como lengua extranjera**, Edalsa, 2000

Gómez del Estal Villarino, M., **"La enseñanza de la gramática en el aula de español como L2 para el alumnado inmigrante", en I. Ballano (coord.). I Jornada sobre Lenguas, Currículum y Alumnado Inmigrante, pp. 83-94**, Deusto, 2008

Martínez-León P., Ballester-Roca J. e Ibarra-Rius N., **Identidades fronterizas y pertenencias plurales: diversidad e interculturalidad a través de la educación literaria. Didáctica. Lengua y Literatura, 29, 155-172. https://doi.org/10.5209/DIDA.57135**, 2017

Nogués Bruno, M.; Calvo Valios, V., **El libro de no ficción como vehículo intercultural y educativo: análisis de El libro de los saludos, Didáctica. Lengua y Literatura, 35, 43-54**, 2023

Santos Rego, M. A. e Lorenzo Moledo, M., **La pedagogía intercultural o la gestión educativa de la diversidad cultural**, Octaedro, 2026

Recomendacións

Outros comentarios

Esta materia enmárcase nunha Facultade comprometida coa sustentabilidade da contorna e das persoas. Atendendo a esta filosofía, esta materia promoverá prácticas educativas en base a materiais de baixo impacto ambiental en coherencia cos principios de sustentabilidade (ODS).

DATOS IDENTIFICATIVOS

Desenvolvemento Comunitario

Materia	Desenvolvemento Comunitario			
Código	O05M138V01104			
Titulación	Máster Universitario en Intervención Multidisciplinar na Diversidade en Contextos Educativos			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	4.5	OP	1	1c
Lingua de impartición	Galego			
Departamento	Análise e intervención psicosocioeducativa Didáctica, organización escolar e métodos de investigación			
Coordinador/a	Aguiar Fernández, Francisco Javier			
Profesorado	Aguiar Fernández, Francisco Javier Gutierrez Manjón, Teresa de Jesús Vázquez Pérez, Raquel			
Correo-e	francisco.aguiar@uvigo.gal			
Web				
Descrición xeral	Unha das estratexias ou formas de intervención social para facer fronte á exclusión social é o desenvolvemento comunitario que leva implicito un proceso educativo tendente á xerar cambios de actitude e comportamento na poboación e mellorar as condicións existentes. Con tal obxeto se configurará como un sistema integral no que interveñan e se coordinen diversos ámbitos (social, educativo, sanitario, vivenda,), diferentes actores (profesionais diversos, persoas afectadas, poboación en xeral, axentes sociais, Administración) e diversas dimensións (social, educativa, laboral, política, cultural...).			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código	
C1	Comprender os principios básicos dos grandes ámbitos da diversidade dende unha perspectiva multidisciplinar, sendo capaz de decribir e comparar as diferentes correntes teóricas dominantes en cada ámbito da diversidade dende unha perspectiva multidisciplinar
C2	Adquirir habilidades básicas de deseño, aplicación e avaliación de propostas de intervención dirixidas a traballar coa diversidade, valorando especialmente as aportacións innovadoras
C3	Ser capaz de analizar prácticas profesionais relacionadas co tratamento da diversidade, detectando puntos fortes e débiles, con especial énfase nas de carácter innovador
C4	Realizar estudos sistemáticos, sobre todo os que impliquen avances de prácticas educativas, sendo capaz de difundilos con claridade a diverso tipos de audiencias.
C5	Elaborar materiais específicos para traballar coa diversidade, valorando, na medida das posibilidades, a súa aplicación na práctica
C6	Coñecer a lexislación básica referida á diversidade nos contextos educativos e socio-educativos, analizando a súa implicación no exercicio profesional
C7	Identificar os servizos de apoio escolares e socio-comunitarios que poden ser de utilidade no ámbito da diversidade
C9	Comprender, analizar e valorar as dimensións éticas e políticas implícitas nos procesos educativos formais e non formais en contextos de diversidade
D1	Utilizar as novas tecnoloxías en diferentes contextos: formativos, de investigación, de aplicación profesional, para difundir e compartir ideas, etc.
D3	Adquirir condutas de respecto e de axuda. Ser sensibles a todo tipo de diversidade
D5	Favorecer o traballo cooperativo, asumindo responsabilidades e aceptando a disparidade de opinións

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Adquirir formación teórico-práctica de caracter multidisciplinar no ámbito da diversidade colectiva.	C1	
Establecer contacto directo con experiencias innovadoras relacionadas coa intervención en ámbitos colectivos.	C3	
Adquirir coñecementos e destrezas axeitadas para o deseño, implementación e avaliación de experiencias de intervención sobre os grupos ea comunidade.	C2	
Coñecer e adquirir compromiso profesional cós colectivos sociais en desventaxa social.		D3
Coñecer e analizar a realidade social Galega e mais as Políticas Sociais dirixidas a correción das desigualdades	C6 C7	

Adquirir compromiso ético no desenvolvemento da profesión, especialmente no referido ao apoio dos colectivos e sectores sociais discriminados e menos favorecidos	C9	
Familiarizarse con publicacións orientadas a diversidade, avalianado criticamente os seus contidos	C9	
Adquirir instrumentos conceptuais e metodolóxicos que faciliten o análise ea intervención sobre a diversidade do ámbito colectivo.	C2	
Adquirir habilidades básicas no deseño, implementación e avaliación de programas dirixidos a diversidade.	C2	
Adquirir instrumentos conceptuais e metodolóxicos que faciliten a anélise e mais a reflexión sobre as prácticas profesionais	C3	
Elaborar materiais específicos para traballar coa diversidade, valorando, na medida das posibilidades, a súa aplicación na práctica	C5	
Adquirir conductas de reespecto e axuda. ser sensibles a toso tipo de diversidade.	C9	D3 D5
Empregar novas tecnoloxías nos diferentes contextos comunitarios	C2	D1
Adquirir un repertorio de coñecementos e destrezas que posibiliten realizar investigacións sinxelas en campos ou áreas sociais	C4	

Contidos

Tema	
SESIÓN 1: - A INTERVENCIÓN COLECTIVA: DO INDIVIDUAL O GRUPAL	- Concepto de intervención colectiva: Do individual ó grupal - A creación dun grupo socioterapeutico/socioeducativo/ou de acción.
SESIÓN 2: -INTRODUCCIÓN Á INTERVENCIÓN COMUNITARIA	- Elementos, actores e grupos promotores - O diagnóstico da comunidade
SESIÓN 3: UNHA EXPERIENCIA DE DESENVOLVEMENTO COMUNITARIO	Saída de estudos: Experiencia práctica do noso entorno social
SESIÓN 4: METODOLOXIA DA INTERVENCIÓN COMUNITARIA	- Deseño, proceso e avaliación da intervención comunitaria
SESIÓN 5: -INFANCIA EN SITUACIÓN DE DESPROTECCIÓN SOCIAL	- O proceso de valoración e intervención en desprotección infantíl - Do maltrato ó bó trato ós nenos, nenas e ós adolescentes. - Manual de boas prácticas en protección infantíl. - Recursos de protección ó menor. Campaña un de cada cinco de prevención da violencia sexual contra a infancia
SESION 6: INTERVIR COA COMUNIDADE DENDE A ESCOLA	Comunidades de aprendizaxe. Comunidades sostibles. Aprendizaxe-servizo. Boas prácticas

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	2	0	2
Lección maxistral	5	10	15
Traballo tutelado	13	24.5	37.5
Seminario	5	5	10
Saídas de estudo	4	4	8
Traballo tutelado	0	30	30
Estudo de casos	0	5	5

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxeto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Traballo tutelado	O estudante desenvolve exercicios ou proxectos na aula baixo as directrices e supervisión do profesor. Pode estar vinculado o seu desenvolvemento con actividades autónomas do estudante.
Seminario	Participación de profesionais extpertos, alleos ao mestrado, en formato de mesa redonda, con posterior análise da temática específica obxecto do seminario
Saídas de estudo	Saída para coñecer directamente experiencias innovadores de carácter socio-comunitario
Traballo tutelado	O estudante, de xeito individual ou en grupo, elabora un documento sobre a temática da materia ou prepara seminarios, investigacións, memorias, ensalos, resumos de lecturas, conferencias, etc. Xeralmente trátase dunha actividade autónoma de/dos estudante/s que inclúe a procura e recollida de información, lectura e manexo de bibliografía, redacción etc.
Estudo de casos	

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballo tutelado	As alumnas e alumnos serán titorizados individual e grupalmente en aula e despacho das profesoras en tódolas traballos que se propoñan
Seminario	Os seminarios da materia serán programados e titorizados polas docentes

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Traballo tutelado	Asistencia e participación nas actividades de aula	40	C1 C2 C3 C4 C5 C6 C7 C9	D1 D3 D5
Seminario	Participación activa, autónoma e recíproca na profundización dos temas propostos	10	C1 C2 C3 C4 C5 C6 C7 C9	D1 D3 D5
Saídas de estudo	Realización da saída ou mesa de experiencias ccomunitarias e posterior reflexión sobre a mesma.	10	C1 C2 C3 C4 C5 C6 C7 C9	D1 D3 D5
Traballo tutelado	Traballo realizado en grupos (3 ou 4 persoas). Realización de análise dunha comunidade, detección e priorización de problemáticas e proposta de proxecto comunitario de carácter socio-educativo, baixo a orientación das/os docentes. Requirirase un uso responsable e xustificado da IA, así como unha autoavaliación tendente a comprobar a participación dos distintos membros neste traballo. O traballo dará orixe a un podcast ou presentación en video (aproximadamente 10-15 minutos) sobre a súa aplicabilidade e posible impacto na institución ou territorio escollido).	30	C1 C2 C3 C4 C5 C6 C7 C9	D1 D3 D5
Estudo de casos	Resolución suposto practico sobre detección situación de risco/desprotección.	10	C1 C3 C4 C5	D1 D3

Outros comentarios sobre a Avaliación

- As partes da materia superadas na 1ª oportunidade, non serán obxecto de avaliación na 2ª, considerándose, polo tanto, como aprobadas nese curso académico.

- As actividades non superadas na 1ª convocatoria poderán ser recuperadas na convocatoria de xullo, manténdose as puntuacións nas probas/actividades superadas.O alumnado que non supere a materia por avaliación continua terá unha/s proba/s de avaliación, ao redor dos contidos nucleares da materia, coa data tope que marque o calendario do mestrado para os exames oficiais. Esta proba de avaliación suporá o 100% da puntuación e os seus pormenores e características serán concretadas polo profesorado ao alumnado o día da presentación da materia e cando se faga a consulta persoalmente. Asimesmo o tipo de proba/s figurará/n en Moovi, nas respectivas materias, nunha carpeta baixo a denominación Alumnado non asistente, na que se presentarán os detalles da/s mesma/s, concretando tamén onde terá que realizar a entrega o estudantado. As datas dos exames oficial poden consultarse na web do mestrado: http://www.masterdiversidade.com/index.php.También podéis consultar no seguinte enlace a Memoria Verfica desde título na que atoparedes a ficha da vosa materia.http://educacion-ou.webs.uvigo.es/seguimento/mdiversidade/

- En coherencia co carácter inclusivo que caracteriza a Facultade de Educación e Traballo social, esta guía poderá ser

adaptada para atender ás necesidades específicas de apoio educativo que presente o alumnado adscrito ao programa PIUNE (PAT)

- Para as materias que forman parte do curso ponte, debería incluirse unha referencia específica para ter en consideración a especificidade e experiencia profesional deste colectivo: Coa finalidade de favorecer a conciliación da vida laboral e a formación académica, os contidos, planificación, recursos metodolóxicos e sistema de avaliación adaptaranse para alumnado do curso ponte garantindo, en todo caso, a consecución das competencias e resultados de aprendizaxe establecidos neste documento. Abrirase un cartafol específico na plataforma Moovi na cal se informará das tarefas e probas de avaliación que guiarán o desenvolvemento desta materia para alumnado do curso ponte ou profesionais en exercicio.

Recomendacións:

Esta materia enmárcase nunha Facultade comprometida coa sustentabilidade da contorna e das persoas. Atendendo a esta filosofía, esta materia promoverá prácticas educativas en base a materiais de baixo impacto ambiental en coherencia cos principios de sustentabilidade (ODS).

O emprego de ferramentas de IA nas actividades de avaliación desta materia deberá axustarse a un uso responsable, ético e transparente, conforme ás directrices da FETS (Normativa e formularios Facultade de Educación e Traballo Social) e á Normativa que estableza a UVigo".

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Ballenato, G. (2005), **Trabajo en equipo: Dinámica y participación en los grupos**, Madrid: Pirámide,

Fuentes, P. (2000), **Técnicas de trabajo individual y de grupo**, Madrid: Pirámide,

Gil, F. (2007), **Prácticas de la psicologia de los grupos**, Madrid:Pirámide,

Sánchez, A.(1991), **Psicología comunitaria. Bases conceptuales y operativas**, Barcelona:PPU,

Sánchez, A. (1993), **Programas de prevención e Intervención Comunitaria**, Barcelona:PPU,

Bibliografía Complementaria

Elkain, M. (1995), **Las prácticas de la terapia de red**, Barcelona: Gedisa,

Nogueiras, L.M.(1996), **La práctica y teoría del desarrollo Comunitario**, Madrid:Narcea,

Recomendacións

DATOS IDENTIFICATIVOS

Compensación das Desigualdades na Educación

Materia	Compensación das Desigualdades na Educación			
Código	O05M138V01105			
Titulación	Máster Universitario en Intervención Multidisciplinar na Diversidade en Contextos Educativos			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	4.5	OB	1	1c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Análise e intervención psicosocioeducativa			
Coordinador/a	González Rodríguez, Rubén			
Profesorado	García Vázquez, María Yolanda González Rodríguez, Rubén Pérez Martín, Sabela			
Correo-e	rubgonzalez@uvigo.es			
Web	http://http://masterdiversidade.webs.uvigo.es/gl/			
Descrición xeral	A presente materia vaise a centrar nas compensacións das desigualdades na educación dende unha perspectiva multidisciplinar e dende diferentes vertentes (marco legal, exemplos de proxectos, interculturalidade, reducción de estereotipos e prexuixos e aprendizaxe cooperativa). No mantemento e reproducción das desigualdades sociais inflúen, entre outros aspectos, as creenzas estereotipadas, actitudes, prexuizos e representacións sociais respecto a distintos grupos (e por engadido, ás persoas que os integran), froito dun proceso de categorización social. Neste senso, a educación pode e debe funcionar como un instrumento de redución de estereotipos e prexuizos fronte a desigualdades sociais ou económicas. Propóñense distintas estratexias para conseguir ese obxectivo, facendo especial fincapé na aprendizaxe colaborativa-cooperativa en grupo, a través de diversas modalidades, como unha ferramenta eficaz neste campo.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código	
A2	Que os estudantes sexan capaces de integrar coñecementos relacionados coa diversidade e enfrontarse á complexidade de formular xuízos a partir dunha información que inclúa reflexións sobre as responsabilidades sociais e éticas vinculadas á aplicación dos seus coñecementos e xuízos.
B1	Adquirir unha formación teórica de carácter multidisciplinar e comprender os fundamentos teóricos-prácticos relacionados cos ámbitos de diversidade, con énfase nas necesidades educativas especiais, interculturalismo, compensación de desigualdades, sexo/xénero e educación de persoas adultas.
B4	Favorecer a adquisición dos coñecementos e destrezas idóneas para o deseño, posta en práctica e avaliación de propostas de intervención no ámbito da diversidade, ofrecendo novas iniciativas na resolución dos problemas.
B5	Adquirir un compromiso ético no desenvolvemento da profesión, nomeadamente no referido ao apoio dos colectivos e sectores sociais discriminados e menos favorecidos.
C3	Ser capaz de analizar prácticas profesionais relacionadas co tratamento da diversidade, detectando puntos fortes e débiles, con especial énfase nas de carácter innovador
C5	Elaborar materiais específicos para traballar coa diversidade, valorando, na medida das posibilidades, a súa aplicación na práctica
C6	Coñecer a lexislación básica referida á diversidade nos contextos educativos e socio-educativos, analizando a súa implicación no exercicio profesional
C7	Identificar os servizos de apoio escolares e socio-comunitarios que poden ser de utilidade no ámbito da diversidade
C10	Relacionar os contidos do mestrado coa experiencia persoal e con situacións educativas reais, mediante a utilización de narracións autobiográficas
C13	Promover unha actitude positiva cara as ideas e as prácticas educativas innovadoras relacionadas coa diversidade
D3	Adquirir condutas de respecto e de axuda. Ser sensibles a todo tipo de diversidade
D5	Favorecer o traballo cooperativo, asumindo responsabilidades e aceptando a disparidade de opinións

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe

-Delimita o ámbito de actuación da educación compensatoria e os recursos comunitarios dispoñibles para ese efecto. -Sabe analizar situacións de desvantaxe sociocultural de determinadas minorías. -Sabe planificar condicións de educación compensatoria e educación preventiva a partir de plans, programas, proxectos e casos expostos. -É capaz de relacionar os contidos do máster asimilados na materia coa experiencia persoal e con situacións educativas reais. -Sabe deseñar estratexias de aprendizaxe cooperativa en grupo como instrumento para reducir estereotipos, prexuízos e como medio para compensar desigualdades sociais que existan no ámbito educativo.	A2	B1 B4 B5	C3 C5 C6 C7 C10 C13	D3 D5

Contidos

Tema	
-A educación compensatoria	-A educación compensatoria: marco legal e contextualización e experiencias.
-Educación compensatoria e minoría xitana	-Condicións da educación compensatoria na minoría xitana. Educación preventiva.
-Redución de estereotipos e prexuizos na educación compensatoria a través da aprendizaje cooperativa	-A categorización social e reducción de estereotipos e prejuicios no ámbito da educación compensatoria. Técnicas. -A aprendizaxe cooperativa en grupo como ferramenta de intervención na compensación de desigualdades en educación. Métodos de intervención.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	1	0	1
Lección maxistral	10	0	10
Estudo de casos	8	24	32
Traballo tutelado	1	64.5	65.5
Eventos científicos	4	0	4

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto co alumnado da materia, a presentarlla coas finalidades seguintes: transmitir os obxectivos que se perseguen; detallar os contidos que se traballarán; explicar a metodoloxía que se utilizará; finalmente, enumerar e aclarar os criterios de avaliación.
Lección maxistral	Exposición por parte do/ profesor/a dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo/a estudante. Asistencia e participación do/a estudante.
Estudo de casos	Análise dun feito, problema ou suceso real coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipóteses, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticalo e adestrarse en procedementos alternativos de solución.
Traballo tutelado	O/a estudante desenvolve exercicios na aula baixo as directrices e supervisión do/a profesor/a. Pode estar vinculado o seu desenvolvemento con actividades autónomas do/a estudante.
Eventos científicos	Participación en actividades (de módulo) relacionadas con algún tema tratado na materia.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballo tutelado	Actividade académica desenvolvida polo profesorado, individual, que ten como finalidade atender as necesidades e consultas do alumnado relacionadas co estudo e/ou temas vinculados coa materia, proporcionándolle orientación, apoio e motivación.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Lección maxistral	Asistencia ás exposicións dos docentes e participación nos debates de aula.	25	A2	B1 B4 B5	C3 C5 C6 C7 C10 C13	D3 D5

Estudo de casos	Resolución de casos e supostos prácticos, realizados en grupo dentro da aula.	30	A2	B1 B4 B5	C3 C5 C6 C7 C10 C13	D3 D5
Traballo tutelado	Realización dun traballo, individual, tutelado por un/unha docente.	35	A2	B1 B4 B5	C3 C5 C6 C7 C10 C13	D3 D5
Eventos científicos	Participación nunha actividade (de módulo) relacionada coa materia.	10			C3 C7 C13	

Outros comentarios sobre a Avaliación

Para superar a materia cómpre alcanzar o 50% da puntuación nas seguintes metodoloxías de avaliación docente (lección maxistral; estudo de casos; e traballo tutelado).

Para optar ao sistema de avaliación continua o alumnado deberá asistir, polo menos, a 4 das 6 sesións previstas para esta materia.

As partes da materia superadas na 1ª oportunidade, non será obxecto de avaliación na 2ª, considerándose, polo tanto, como aprobadas nese curso académico.

O alumnado que non supere a materia por avaliación continua terá que realizar unha avaliación global mediante unha/s proba/s, ao redor dos contidos nucleares da materia, coa data tope que marque o calendario do mestrado para os exames oficiais.

Coa finalidade de favorecer a conciliación da vida laboral e a formación académica, os contidos, planificación, recursos metodolóxicos e sistema de avaliación adaptaranse para educadores/traballadores en exercicio que acrediten un horario incompatible coas clases presenciais; en todo caso, garantindo a consecución das competencias e resultados de aprendizaxe establecidos neste documento. Para estes casos, abrirase un cartafol específico na plataforma Moovi no cal se informará das tarefas e probas de avaliación que guiarán o desenvolvemento desta materia para este alumnado.

O emprego de ferramentas de IA nas actividades de avaliación desta materia deberá axustarse a un uso responsable, ético e transparente, conforme ás directrices da FETS (Normativa e formularios Facultade de Educación e Traballo Social) e á Normativa que estableza a UVigo.

Alumnado con necesidades específicas:

En coherencia co carácter inclusivo que caracteriza a Facultade de Educación e Traballo Social, esta guía poderá ser adaptada para atender as necesidades específicas de apoio educativo que presente o alumnado adscrito ao programa PIUNE (PAT).

Datas oficiais dos exames:

As datas oficiais de exames poden consultarse na web do máster no espazo "exames".

http://masterdiversidade.webs.uvigo.es/gl/docencia/exames/

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Rubio, M. J., Martín, A. M., y Cabrerizo, J., **Recursos para atender la diversidad en contextos educativos**, UNED, 2020

Aguiar, N., y Breto, C., **La escuela: un lugar para aprender a vivir. Experiencias de trabajo cooperativo en el aula.**, Editorial, 2007

Centro de investigación y documentación educativa, **Sociedade desigual, ¿educación desigual?: sobre las desigualdades en el sistema educativo español.**, Ministerio de Educación, Cultura y Deporte. Subdi, 2008

Blázquez, M., **El aprendizaje cooperativo: juntos aprendemos mejor.**, Vivelibro, 2014

Garrido, J., **Programación de actividades para Educación especial**, 14th ed., CEPE, 2017

Furrer, S., **Comprendiendo la amenaza del estereotipo: definición, variables mediadoras y moderadoras, consecuencias y propuestas de intervención**, 2, Reidocrea, 2013

Bibliografía Complementaria

Woolfolk, A., **Psicología educativa**, 12th ed., Pearson, 2014

Kowalski, R. M., Giumetti, G., Schroeder, A. N., y Lattanner, M. R., **Bullying in the Digital Age: A Critical Review and Meta-Analysis of Cyberbullying Research Among Youth**, 140(4), Psychological bulletin, 2014

Carrasco, S., Villà, R., y Ponferrada, M., **Resistencias institucionales ante la mediación escolar. Una exploración en los escenarios en conflicto**, 25(1), Revista de antropología social, 2016

Galindo, E. I., y Sanahuja, A., **Mediación escolar en educación secundaria: coordinación desde el departamento de orientación**, 87, Quaderns Digitals, 2018

Munné, M., y Mac-Cragh, P., **Los 10 principios de la cultura de la mediación**, Grao, 2006

Moral, M.V., y Ovejero, A., **Identidades y contradicciones de la escuela en las condiciones posmodernas de la sociedad global.**, Biblioteca Nueva, 2001

Papalia, D. E. y Martorell, G. A., **Desarrollo Humano**, McGrawHill, 2017

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Interculturalismo en Entornos Socio-educativos/O05M138V01101

Interculturalismo en Contextos Escolares/O05M138V01102

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Desenvolvemento Comunitario/O05M138V01104

Outros comentarios

Esta materia enmárcase nunha Facultade comprometida coa sustentabilidade da contorna e das persoas. Atendendo a esta filosofía, esta materia promoverá prácticas educativas con base en materiais de baixo impacto ambiental en coherencia cos principios de sustentabilidade (ODS).

DATOS IDENTIFICATIVOS

Calidade de Vida para as Persoas Maiores

Materia	Calidade de Vida para as Persoas Maiores			
Código	O05M138V01106			
Titulación	Máster Universitario en Intervención Multidisciplinar na Diversidade en Contextos Educativos			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	4.5	OP	1	1c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Análise e intervención psicosocioeducativa Didácticas especiais			
Coordinador/a	Dapia Conde, María Dolores			
Profesorado	Dapia Conde, María Dolores Failde Garrido, José María Táboas Pais, María Inés			
Correo-e	ddapia@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Nesta materia, a través de tres percepcións diferentes, ocio, actividade física e realidade sociosanitaria perséguese dar unha formación xenérica, mellorar a acción profesional con este sector, así como abrir novos horizontes de intervención.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código	
A1	Posuír e comprender coñecementos relacionados co ámbito da diversidade que aporten unha base ou oportunidade de ser orixinais no desenvolvemento e/ou aplicación de ideas, a miúdo nun contexto de investigación.
A3	Que os estudantes saiban comunicar as súas conclusións a públicos especializados e non especializados dun modo claro e sen ambigüedades.
A4	Que os estudantes posúan as habilidades de aprendizaxe autodirixido ou autónomo que lles permitan continuar estudando ao longo da súa vida.
B2	Coñecer e analizar as situacións reais de diversidade que se poden ver reflectidas nos contextos educativos, tanto formais como non formais, empregando procesos sistemáticos de indagación.
B4	Favorecer a adquisición dos coñecementos e destrezas idóneas para o deseño, posta en práctica e avaliación de propostas de intervención no ámbito da diversidade, ofrecendo novas iniciativas na resolución dos problemas.
B5	Adquirir un compromiso ético no desenvolvemento da profesión, nomeadamente no referido ao apoio dos colectivos e sectores sociais discriminados e menos favorecidos.
C1	Comprender os principios básicos dos grandes ámbitos da diversidade dende unha perspectiva multidisciplinar, sendo capaz de decribir e comparar as diferentes correntes teóricas dominantes en cada ámbito da diversidade dende unha perspectiva multidisciplinar
C2	Adquirir habilidades básicas de deseño, aplicación e avaliación de propostas de intervención dirixidas a traballar coa diversidade, valorando especialmente as aportacións innovadoras
C3	Ser capaz de analizar prácticas profesionais relacionadas co tratamento da diversidade, detectando puntos fortes e débiles, con especial énfase nas de carácter innovador
C7	Identificar os servizos de apoio escolares e socio-comunitarios que poden ser de utilidade no ámbito da diversidade
C8	Planificar e organizar traballos tutelados, sendo capaz de buscar e analizar información procedente de diferentes fontes, obter e analizar datos e elaborar con corrección un informe relacionado con algún dos módulos do mestrado
C9	Comprender, analizar e valorar as dimensións éticas e políticas implícitas nos procesos educativos formais e non formais en contextos de diversidade
C12	Ser capaz de emitir unha valoración crítica sobre programas, materiais e prácticas educativas e socio-educativas relacionadas coa diversidade
D2	Dominar diferentes estratexias metodolóxicas co propósito de mellorar as condutas profesionais e facilitar a aprendizaxe autónoma, a través do emprego de recursos como os contratos de aprendizaxe, a aprendizaxe baseada en problemas ou o uso de portafolios
D3	Adquirir condutas de respecto e de axuda. Ser sensibles a todo tipo de diversidade
D4	Adquirir as habilidades básicas para o debate e a exposición de ideas fundamentadas
D5	Favorecer o traballo cooperativo, asumindo responsabilidades e aceptando a disparidade de opinións

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Aprender as técnicas de desenvolvimento de actividades de intervención no envelhecimento normal e na presencia de patoloxías xeriátricas	A1 A3 A4	B2 B4	C1 C2 C3 C7 C8 C12	D2 D3 D4 D5
Identificar e valorar os recursos de ocio para as persoas maiores (atendendo aos distintos contextos) Despoñer de datos, informes e recursos que definen as necesidades e demandas das Persoas Maiores	A1 A3 A4	B2 B4 B5	C1 C2 C3 C7 C8 C9 C12	D2 D3 D4 D5
Conocer as posibilidades e implicacións que ofrece o concepto de educación ao longo da vida na atención das persoas maiores	A1 A3 A4	B2 B4 B5	C1 C7 C9	

Contidos

Tema	
O exercicio físico e ó proceso de envellecer.	Conceptos e metodoloxías de aplicación.
Os programas de actividade física para maiores.	Concepto, tipos de programas e metodoloxías.
Mitos e estereotipos sociodemográficos na vellez.	Análise xeral da problemática.
Avellentamento normal e patolóxico.	Conceptos, clasificacións e análise.
Necesidades e demandas na vellez satisfactoria.	Estudio das necesidades e demandas.
Ámbitos da intervención sociosanitaria xeriátrica.	Conceptos e metodoloxías de aplicación.
Técnicas e ferramentas para a avaliación xerontolóxica.	Conceptos e metodoloxías de aplicación.
Programas de intervención especializada.	Concepto, tipos de programas e metodoloxías.
Intervención nas demencias.	Aplicación de metodoloxías.
Intervención e atención os síndromes xeriátricos.	Conceptos e metodoloxías de aplicación.
Educación ó longo da vida: Posibilidades da educación non formal na atención ás persoas maiores.	Conceptos, estudio de posibilidades,tipos de programas e metodoloxías.
Ocio e calidade de vida.	Conceptos e análise xeral da problemática.
Avellentamento activo.	Concepto e implicacións

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	10	20	30
Saídas de estudo	4	10	14
Traballo tutelado	1	40	41
Resolución de problemas	9	18.5	27.5

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Lección maxistral	Exposición por parte dos docentes dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Saídas de estudo	Incluie tanto as salidas incluidas como traballo de módulo, así como as saidas dentro da materia ou visitas de profesionais á aula.
Traballo tutelado	O/A estudante, de xeito individual, diseñará unha proposta de intervención dirixido a persoas maiores relacionado con algunha(s) das temáticas abordadas na materia nas clases teóricas.
Resolución de problemas	O/A estudante desenvolve exercicios ou proxectos na aula baixo as directrices e supervisión do profesorado. Pode estar vinculado o seu desenvolvemento con actividades autónomas do estudante.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballo tutelado	A atención ao alumnado farase a través da plataforma MOOVI, por correo electrónico, telefonicamente e na propia aula. O alumnado poderá consultar directamente calquera tipo de dúbida nos horarios de titoría que os profesores teñen no seu despacho.

Saídas de estudo	A atención ao alumnado farase a través da plataforma MOOVI, por correo electrónico, telefonicamente e na propia aula. O alumnado poderá consultar directamente calquera tipo de dúbida nos horarios de titoría que os profesores teñen no seu despacho.
Resolución de problemas	A atención ao alumnado farase a través da plataforma MOOVI, por correo electrónico, telefonicamente e na propia aula. O alumnado poderá consultar directamente calquera tipo de dúbida nos horarios de titoría que os profesores teñen no seu despacho.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Saídas de estudo	Valoración dos traballos realizados	25	A1 A3 A4	B2 B4 B5	C1 C2 C3 C7 C9 C12	D2 D3 D4 D5
Traballo tutelado	Valoración dos traballos	35	A1 A3 A4	B2 B4 B5	C1 C2 C3 C7 C8 C9 C12	D2 D3 D4 D5
Resolución de problemas	Actividades de aula	40	A1 A3 A4	B2 B4 B5	C1 C2 C3 C7 C8 C9 C12	D2 D3 D4 D5

Outros comentarios sobre a Avaliación

Outros comentarios e avaliación de Xullo

AVALIACIÓN CONTINUA

Alumnado que se acolla a modalidadede **avaliación continua** debe ter unha asistencia do 80%. Aavaliación continua segue os criterios da guía docente.

AVALIACIÓN GLOBAL

O alumnado que non cumpra o criterio daasistencia (80%) ten que ir a **avaliación global,** queconsistirá unha proba de avaliación sobre os contidos nucleares da materia(55%), un traballo individual similar ao presentado polo alumnado asistente(35%) e o traballo de módulo (10%). A data da proba terá lugar na data ehorario oficiais aprobados e publicados pola Facultade. As datas oficiais dos exames poden consultarse na web da facultade no espazo "datas exames".

As partes da materia superadas na 1ª oportunidade, non serán obxecto de **avaliación na 2ª**, considerándose, polo tanto, como aprobadas nese curso académico. Así, as actividades non superadas poderán ser recuperadas na convocatoria de xullo, manténdose aspuntuacións nas probas/actividades superadas.

En coherencia co carácter inclusivo quecaracteriza a Facultade de Educación e Traballo social, esta guía poderá seradaptada para atender ás necesidades específicas de apoio educativo quepresente o alumnado adscrito ao programa PIUNE (PAT).

"O emprego de ferramentas de IA nasactividades de avaliación desta materia deberá axustarse a un uso responsable,ético e transparente, conforme ás directrices da FETS (Normativa eformularios Facultade de Educación e Traballo Social) e á Normativa queestableza a UVigo".

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Garatachea, N., **Actividad física y envejecimiento**, Wanceulen, 2010

AAVV, **Nuevas Miradas sobre el envejecimiento**, IMSERSO, 2009

Soler, A, **Practicar ejercicio físico en la vejez**, Inde, 2009

Fernández-Ballesteros, R.; Zamarrón, M.D. y Maciá, A., **Calidad de vida en la vejez en distintos contextos**, Instituto Nacional de Servicios Sociales., 1996

Puig,J.M. y Trilla, J., **La Pedagogía del ocio**, Laertes, 1996

De Santiago-Juárez López, J.A. y Zurro Hernández, J, **Guía de criterios de calidad de Centros Sociales y Sociosanitarios en régimen residencial para Personas Mayores. Manual de Acreditación**, Saned, S.L., 2.002

Bibliografía Complementaria

Recomendacións

Outros comentarios

Esta materia enmárcase nunha Facultade comprometida coa sustentabilidade da contorna e das persoas. Atendendo a esta filosofía, esta materia promoverá prácticas educativas en base a materiais de baixo impacto ambiental en coherencia cos principios de sustentabilidade (ODS).

DATOS IDENTIFICATIVOS

Educación de Adultos

Materia	Educación de Adultos			
Código	O05M138V01107			
Titulación	Máster Universitario en Intervención Multidisciplinar na Diversidade en Contextos Educativos			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	4.5	OB	1	1c
Lingua de impartición	Galego			
Departamento	Didáctica, organización escolar e métodos de investigación			
Coordinador/a	Ricoy Lorenzo, María Carmen			
Profesorado	Ricoy Lorenzo, María Carmen Sánchez Martínez, María Cristina			
Correo-e	cricoy@uvigo.es			
Web	http://http://www.masterdiversidade.com/index.php			
Descrición xeral	O Módulo 4, Procesos formativos en persoas adultas, está integrado pola materia de: Educación de adultos e Calidade de vida para as persoas maiores. Os contidos da materia, Educación de Adultos, xiran ao redor do: - Deseño de programas e metodoloxías de ensino-aprendizaxe para adultos - Os programas universitarios para maiores - Ageismo: actitudes, prexuízos e estereotipos cara as persoas maiores. Esta materia permite adquirir unha formación teórico multidisciplinar e comprender os fundamentos teorico-prácticos relacionados coa educación de persoas adultas, coñecendo e analizando situacións reais tanto en contextos educativos formais como non formais e establecendo contacto directo con experiencias, así mesmo favorece a adquisición de coñecementos e destrezas axeitados para o deseño e posta en práctica de proposta de intervención no ámbito da educación de persoas adultas.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código	
A1	Posuír e comprender coñecementos relacionados co ámbito da diversidade que aporten unha base ou oportunidade de ser orixinais no desenvolvemento e/ou aplicación de ideas, a miúdo nun contexto de investigación.
A3	Que os estudantes saiban comunicar as súas conclusións a públicos especializados e non especializados dun modo claro e sen ambigüedades.
A4	Que os estudantes posúan as habilidades de aprendizaxe autodirixido ou autónomo que lles permitan continuar estudando ao longo da súa vida.
B2	Coñecer e analizar as situacións reais de diversidade que se poden ver reflectidas nos contextos educativos, tanto formais como non formais, empregando procesos sistemáticos de indagación.
B3	Establecer contacto directo con experiencias innovadoras relacionadas coa diversidade, valorando o seu interese e as posibilidades de ser transferidas a outros contextos profesionais semellantes, así como de ser aplicables a situacións novas e emerxentes.
B4	Favorecer a adquisición dos coñecementos e destrezas idóneas para o deseño, posta en práctica e avaliación de propostas de intervención no ámbito da diversidade, ofrecendo novas iniciativas na resolución dos problemas.
C2	Adquirir habilidades básicas de deseño, aplicación e avaliación de propostas de intervención dirixidas a traballar coa diversidade, valorando especialmente as aportacións innovadoras
C7	Identificar os servizos de apoio escolares e socio-comunitarios que poden ser de utilidade no ámbito da diversidade
C9	Comprender, analizar e valorar as dimensións éticas e políticas implícitas nos procesos educativos formais e non formais en contextos de diversidade
C12	Ser capaz de emitir unha valoración crítica sobre programas, materiais e prácticas educativas e socio-educativas relacionadas coa diversidade
D1	Utilizar as novas tecnoloxías en diferentes contextos: formativos, de investigación, de aplicación profesional, para difundir e compartir ideas, etc.
D3	Adquirir condutas de respecto e de axuda. Ser sensibles a todo tipo de diversidade
D4	Adquirir as habilidades básicas para o debate e a exposición de ideas fundamentadas
D5	Favorecer o traballo cooperativo, asumindo responsabilidades e aceptando a disparidade de opinións

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe

Analizar perfis profesionais actuais e emerxentes relacionados coa educación de persoas adultas.	A4	B4	C7 C9	D3
Identificar os servizios socio-comunitarios e as súas actividades profesionais que poden servir de apoio a institución escolar no relativo a educación de persoas adultas.	A3	B2	C2 C12	D1 D5
Adquirir un compromiso ético no desenvolvemento da intervención profesional coas persoas maiores, evitando actitudes paternalistas e prexuizos.	A1	B3	C9 C12	D1
Analizar e valorar as propostas curriculares da administración e/ou de outras alternativas con apertura e flexibilidade.	A1 A3	B2	C2 C7	D4 D5

Contidos

Tema	
Aproximaciones teóricas ao envellecemento	Conceptos introdutorios e definicións básicas relacioadas co viejismo ou ageism. Ageism positivo e negativo. Causas e consecuencia do Ageism: individuais, sociais e culturais. Avaliación do ageism. Liñas de intervención para fomentar o respeto a diversidade, para incrementar a autoestima e o empowerment das persoas maiores.
Características da formación de persoas adultas.	Peculiaridades e condicionantes da prendizaxe das persoas adultas: horarios, características biolóxico-psicolóxicas, sociais, laborais, etc. Construcción do coñecemento nas persoas maiores.
Programas de formación regrada e non regrada para persoas adultas na contorna non universitaria.	Deseño e desenvolvemento de programas para persoas adultas. Estratexias e recursos de ensino-aprendizaxe con persoas adultas.
Os programas universitarios para persoas maiores.	A situación europea e española. Proxección social, asociacionismo, voluntariado e relacións interxeracionais. As Aulas de Formación Aberta: O Programa para persoas maiores da Universidade de Vigo.
A aprendizaxe ao longo da vida.	Necesidades e expectativas formativas das persoas adultas e maiores.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	2	0	2
Lección maxistral	8	28	36
Estudo de casos	2	10	12
Traballo tutelado	7	35	42
Resolución de problemas	5	10	15
Seminario	4	1.5	5.5

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Lección maxistral	O profesorado exporá oralmente os contidos centrais da materia apoiándose en recursos didácticos e incorporará estratexia que promovan a participación do alumnado, atendendo tamen a resolución das diferentes dúbidas.
Estudo de casos	Análise de situacións, que se lle presentarán ao alumnado coa finalidade de reflexionar, contrastar datos e buscar posibles alternativas para mellorala.
Traballo tutelado	Para poñer en contacto o alumnado coa teoría e experiencias sobre formación de persoas adultas para promover o desenvolvemento de trabalos, que titorizará en pequeno grupo o profesorado.
Resolución de problemas	Actividade na que se resolverán diferentes cuestións relacionadas coa materia. O alumno/a aplicará procedementos de transformación da información e a interpretación da información. Adóitase empregar como complemento da lección maxistral.
Seminario	Actividade enfocada ao traballo sobre un tema específico, que permite afondar ou complementar os contidos da materia. Pódese empregar como complemento das clases teóricas.

Atención personalizada

Metodoloxías	**Descrición**
Traballo tutelado	O profesorado ofrecerá apoio ao alumnado para a realización de pequenos traballos/actividades fundamentalmente de aula, orientarao e resolveralle dúbidas.
Resolución de problemas	O profesorado apoiará ao alumnado principalmente na realización das actividades de aula, resolverá dúbidas, etc.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Estudo de casos	Valorarase a actitude e implicación do alumnado sobre a situación obxecto de análise.	10	A4	B2 B3	C12	D4
Traballo tutelado	Valorarase a actitude e implicación do alumnado no proceso de realización de diversos traballos, así coma polo resultado acadado.	40	A1 A3	B4	C2 C7 C9	D1 D5
Resolución de problemas	Valorarase a implicación e participación do alumnado no desenvolvemento de actividades de aula.	30	A3	B2		D1 D3 D4
Seminario	Valorarase a implicación, participación e traballo realizado polo alumnado no seminario.	20	A4	B4	C2 C12	D4 D5

Outros comentarios sobre a Avaliación

Para a **avaliación continua** levaranse a cabo as probas e ponderación sinalada anteriormente. Para acollerse ao sistema de avaliación continua será necesaria a asistencia ao 75% das horas de docencia presencial (mínimo 4 sesións).

AVALIACIÓN PARA ALUMNADO NON ASISTENTE OU QUE NON SUPERE A MATERIA POR AVALIACIÓN CONTINUA (avaliación global)

O estudantado que non asista polo menos ao 75% dadocencia presencial deberá acollerse ao sistema de evaluación global/final, asícoma calquera alumnado que non supere a materia por avaliación continua. Nestesentido o estudantado deberá realizar un exame escrito que recolla os contidosfundamentais da materia, cunha valoración de ata 7/10 puntos (sendo necesarioacadar un mínimo de 3,5/7 ptos para computalos cos obtido no traballo). Teráque contactar para levar a cabo un traballo que concretará e orientará o profesorado,cunha valoración de ata 3/10 puntos (sendo necesario acadar un mínimo de 1,5/3ptos para computalos cos obtido no exame). O traballo deberá ser entregado enmoovi polo menos unha semana antes da data oficial do exame, para unha vez realizada dita entrega se desenvolva o exame. Para superar a materiana avaliación final é obrigatorio ter presentado, tanto o traballo, coma acudirao exame nas datas sinaladas para cada parte e obtener, alomenos, a mínimapuntuación anteriormente sinalada. A data do exame será a oficial e figurará eninternet na páxina oficial do título. De non acadar a mínima puntuación nalgunha parte (traballo ou exame) na Acta académica figurará a cualificación resultante da suma de ambas puntuacións, que se dividiría entre 2.

As condicións e probas que conforman a avaliación global/final estarán ao dispor do alumnado en MOOVI nun cartafol específico denominado "Avaliación para alumnado non asistente".

O lugar de publicación das calificacións e de revisión será a Plataforma utilizada para teledocencia nesta materia.

As partes da materia superadas na 1ª oportunidade, non serán obxecto de avaliación na 2ª, considerándose, polo tanto, como aprobadas nese curso académico.

OUTRAS OBSERVACIÓNS

En coherencia co carácter inclusivo que caracteriza a Facultade de Educación e Traballo social, esta guía poderá ser adaptada para atender ás necesidades específicas de apoio educativo que presente o alumnado adscrito ao programa PIUNE (PAT).

O emprego de ferramentas de IA nas actividades de avaliación desta materia deberá axustarse a un uso responsable, ético e transparente, conforme ás directrices da FETS (Normativa e formularios Facultade de Educación e Traballo Social) e á Normativa que estableza a UVigo

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

De Juanas-Oliva, J. & Rodríguez-Bravo, A. E., **Educación de personas adultas y mayores**, UNED, 2019

García Mínguez, J., **La educación en personas mayores: Ensayo de nuevos caminos.**, Narcea, 2023

Hidalgo, J., De la Blanca, S. & Risueño. J. J., **La innovación educativa en la educación de adultos como mejora del proceso de enseñanza-aprendizaje**, Escuela Abierta, 14, 83-10, 2011

Ibarra, N. & Jardón, P., **Educación de jóvenes y adultos. Investigaciones, experiencias internacionales y buenas prácticas en la formación permanente**, Ostaedro, 2017

Jiménez Frías, R., **Educación de personas adultas en el marco del aprendizaje a lo largo de la vida**, UNED, 2009

Bibliografía Complementaria

Agencia Ejecutiva en el ámbito Educativo, Audiovisual y Cultural, **La educación formal de adultos en Europa: políticas y prácticas**, Ministerio de Educación, 2011

Recomendacións

Outros comentarios

Esta materia enmárcase nunha Facultade comprometida coa sustentabilidade da contorna e das persoas. Atendendo a esta filosofía, esta materia promoverá prácticas educativas en base a materiais de baixo impacto ambiental en coherencia cos principios de sustentabilidade (ODS).

Recoméndase participar na marcha da clase e nas actividades/traballos propostos polo profesorado para desenvolver a aprendizaxe e poder superar a materia a través da avaliación continua.

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Xénero e Educación				
Materia	Xénero e Educación			
Código	O05M138V01109			
Titulación	Máster Universitario en Intervención Multidisciplinar na Diversidade en Contextos Educativos			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	4.5	OB	1	1c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Análise e intervención psicosocioeducativa Didácticas especiais			
Coordinador/a	Rodríguez Castro, Yolanda			
Profesorado	Fernández Villarino, María de los Ángeles Martínez Román, Rosana Rodríguez Castro, Yolanda			
Correo-e	yrcastro@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Esta materia proponse mostrar a transversalidade da igualdade entre homes e mulleres na educación, nas súas diferentes vertentes e opcións deportivas, académicas e profesionais.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Código	
A5	Que os estudantes saiban aplicar os coñecementos adquiridos e a súa capacidade de resolución de problemas en contornos novos ou pouco coñecidos dentro de contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coa súa área de estudo.
B1	Adquirir unha formación teórica de carácter multidisciplinar e comprender os fundamentos teóricos-prácticos relacionados cos ámbitos de diversidade, con énfase nas necesidades educativas especiais, interculturalismo, compensación de desigualdades, sexo/xénero e educación de persoas adultas.
B2	Coñecer e analizar as situacións reais de diversidade que se poden ver reflectidas nos contextos educativos, tanto formais como non formais, empregando procesos sistemáticos de indagación.
C2	Adquirir habilidades básicas de deseño, aplicación e avaliación de propostas de intervención dirixidas a traballar coa diversidade, valorando especialmente as aportacións innovadoras
D1	Utilizar as novas tecnoloxías en diferentes contextos: formativos, de investigación, de aplicación profesional, para difundir e compartir ideas, etc.

Resultados previstos na materia				
Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Identificar modelos, técnicas, recursos e instrumentos para a intervención orientadora e educativa con perspectiva de xénero.	A5	B1 B2	C2	D1

Contidos	
Tema	
1. Educación e escolarización da muller desde a perspectiva histórica	1.1.Conceptos crave relacionados coa igualdade de oportunidades. 1.2. Os estereotipos de xénero: evolución, modelos e tipos (estereotipos descritivos e prescriptivos) 1.3. As novas teorías do sexismo moderno e a súa materialización en novas formas de violencia (online vs. offline). 1.4. Da separación dos sexos á coeducación: análise da realidade actual no sistema educativo.
2.- Orientación académica, profesional e laboral con perspectiva de xénero	2.1. O acceso das mulleres a educación, a formación e ao emprego. 2.2. O enfoque de xénero na ámbito laboral-educativo: División sexual do traballo. Segregación vertical e horizontal. Segmentación e brechas na educación e o emprego. Discriminación múltiple. Medidas de acción positiva. Plans de igualdade

3. A diversidade na práctica deportiva en función do xénero. Estratexias e programas de intervención no ámbito escolar.	3.1.Visión desde a realidade social. 3.2. Estratexias e programas de intervención desde a educación formal na aula de educación física. 3.3. Estratexias e programas de intervención desde as experiencias en formación de profesores de educación física.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	15.5	0	15.5
Traballo tutelado	0	34	34
Estudo de casos	3	0	3
Resolución de problemas de forma autónoma	0	31	31
Prácticas de laboratorio	8	0	8
Traballo	0	6	6
Estudo de casos	5	5	10
Traballo	0	5	5

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Lección maxistral	Exposición por parte das profesoras dos temas obxecto da materia.
Traballo tutelado	Documentos propostos polas profesoras e elaborados polo alumnado acerca de aspectos teórico/prácticos da materia, de extensión limitada.
Estudo de casos	Resolución de casos prácticos presentados nas sesións presenciais
Resolución de problemas de forma autónoma	Análise de estratexias e de recursos propostos polas profesoras
Prácticas de laboratorio	Execución de tarefas de carácter práctico por parte do alumnado e con orientación do profesorado. terán carácter presencial

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballo tutelado	A resolución de dúbidas e o seguimento dos traballos tutelados, farase de maneira non presencial, a través do campus virtual Moovi. Durante o mes de docencia poderase solicitar, con cita previa, as titorías online das docentes.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Traballo tutelado	Realización de 2 trabajos grupales obligatorios* que consistirá en: Trabajo 1. (3 puntos): selección dun material educativo (impreso, audiovisual, dixital) pensado para traballar con perspectiva de xénero na Formación do Profesorado, a Educación Obrigatoria (materia de Educación Física) ou na Orientación Profesional, e emitir un informe fundamentado e detallado acerca do seu maior ou menor validez, aplicando as teorías de xénero e a lexislación vixente en materia de igualdade. Traballo 2. (3 puntos). Partindo do material seleccionado, repensar devandito material e facer outras propostas de aplicación noutros contextos educativos formais, non formais e en contextos socio-comunitarios. *(é obligatorio presentar ambos trabajos).	60	A5 C2 D1
Estudo de casos	Realización de actividades propostas na aula por cada profesora. Participación activa nas activiadades propostas na aula. Asistencia e participación na actividade de módulo (1 punto).	40	B1 B2

Outros comentarios sobre a Avaliación

Aquel alumnado que non asista polo menos 4 SESIÓNS de docencia presencial deberá acollerse ao sistema de avaliación GLOBAL. As condicións e probas que conforman a avaliación final estarán ao dispor do alumnado en MOOVI nun apartado específico denominado "Avaliación para alumnado non asistente. Avaliacion global".

O alumnado que por diversas circunstancias xustificadas documentalmente, non alcance a asistencia correspondente ás actividades de aula deberá realizar as seguintes actividades: Lectura e análise dos documentos propostos polas profesoras acerca da temática da materia. Poderá alcanzar até 3 puntos. Resolución das actividades desenvolvidas en clase. Poderá alcanzar até 3 puntos. Realización dun traballo conxunto da materia, titorizado, que proporán as profesoras da materia, poderá alcanzar ata 4 puntos. A asistencia e participación á actividade obligatoria do módulo ata 1 punto.

As actividades non superadas na 1ª convocatoria poderán ser recuperadas na convocatoria de xullo, manténdose as puntuacións previamente conseguidas.

O alumnado que non supere a materia por avaliación continua terá unha/s proba/s de avaliación, ao redor dos contidos nucleares dá materia, coa data tope que marque o calendario do máster para os exames oficiais. Esta proba de avaliación suporá o 100% da puntuación e os seus pormenores e características serán concretadas polo profesorado ao alumnado o día da presentación da materia e cando se faga a consulta persoalmente. O tipo de proba/s figura/n en Moovi, nas respectivas materias, nun cartafol baixo a denominación Alumnado non asistente, na que se presentarán os detalles das mesma/s, concretando tamén onde terá que realizar a entrega o estudiantado. As datas dos exames oficiais poden consultarse na web da Facultade de Educación e Traballo Social, na sección do mestrado.

Tamén podedes consultar a memoria Verfica deste título na que atoparedes a ficha da vosa materia.http://educacion-ou.webs.wbr.vigo.é/seguimento/wbr.mdiversidade

En coherencia co carácter inclusivo que caracteriza a Facultade de Educación e Traballo social, esta guía poderá ser adaptada para atender ás necesidades específicas de apoio educativo que presente o alumnado adscrito ao programa PIUNE (PAT).

Coa finalidade de favorecer a conciliación da vida laboral e a formación académica, os contidos, planificación, recursos metodolóxicos e sistema de avaliación adaptaranse para educadores en exercicio que acrediten un horario incompatible con las clases presenciales; en todo caso, garantizando a consecución das competencias e resultados de aprendizaxe establecidos neste documento. Abrirase un cartafol específico na plataforma Moovi na cal se informará das tarefas e probas de avaliación que guiarán o desenvolvemento desta materia para este alumnado.

O emprego de ferramentas de IA nas actividades de avaliación desta materia deberá axustarse a un uso responsable, ético e transparente, conforme ás directrices da FETS (Normativa e formularios Facultade de Educación e Traballo Social) e á Normativa que estableza a UVigo.

Bibliografía. Fontes de información
Bibliografía Básica
Ekman, K. E., **Sobre la existencia del sexo. Reflexione sobre la nueva perspectiva de género.**, Cátedra, 2021
Bibliografía Complementaria
Bandura, A, **Auto-efficacité. Le sentiment d efficacité personnelle**, Paris:De Boeck.,
Bem, S., **Gender schema theory: A cognitive account of sex typing**, Psychological Review, 88, (4) 354-364,
Berroeta, B., **Si no sabes a dónde vas... acabarás en otro lugar**, En M. S. Alcalá et al. Hacia una orientación profesional no sexista.Pamplona: Gobierno de Navarra, 5,
Coscojuela, R. e Subías, R., **¿Hombres dirigentes y mujeres ejecutoras?**, Cuadernos de Pedagogía, 211, 65-67,
Eagly, A. H., and Mladinic, A., **Gender stereotypes and attitudes toward women and men.**, Personality and Social Psychology Bulletin, 15, 543-558.,
Eastwick, P. W., Eagly, A. H., Glick, P., Johannesen-Schmidt, Fiske, S., Blum, A.M.B., Eckes, T., Hu, **Is traditional gender ideology associated with sex-typed mate preferences? A test in nine nations.**, Sex Roles, 1, 1-11,
Echezarreta, P. et al., **Programa coeducativo de orientación académicoprofesional para la educación secundaria.**, Vitoria: Servicio Central del Gobierno Vasco,
Espín, J; Rodríguez Moreno, M. L; Donoso, T. et al., **Análisis de recursos educativos desde la perspectiva no sexista**, Barcelona: Laertes,
Ferrer, M.P. e Sánchez, I., **Toma de decisión vocacional no sesgada por razón de sexo**, Madrid: CIDE,
García, M.F., **Educar y orientar para la igualdad en razón del género, perspectiva teórica y propuestas de actuación**, Madrid: UNED,
Glick, P, and Fiske, S. T., **The Ambivalent Sexism Inventory: Differentiating hostile and benevolen sexism.**, Journal of Personality and Social Psychology, 70, 491-512,
Jato, E. y Méndez, M.J. (Eds.)), **Elixir o futuro sen prexuízos**, Santiago de Compostela: Tórculo Artes Gráficas, S.L.,
Jato, E., Méndez, M.J., Iglesias, L. (Eds.) e Diz, J., Valcarce, M., Fernández, X.R., Rodríguez,, **Xénero e igualdade de oportunidades. Materiais para a formación**, Santiago de Compostela: Tórculo Artes Gráficas,
Jato, E. y Valcarce, M., **A/o axente de igualdade de oportunidades: ámbitos de actuación e competencias profesionais**, en Jato, E. e Iglesias, L. Xénero e Educación Social,(79-97), Santiago de Compostela: Edicións Laiov,
Jato, E., Valcarce, M. y Diz, J, **Elementos para a elaboración do perfil profesional de especialistas na área de igualdade de oportunidades para as mulleres**, En Geraldes, C. y Otras (2003): Integração das políticas e sistemas de educação e formação-perspecti,

Lameiras, M., Rodríguez Castro, Y.& González Lorenzo, M., **Evolution of Hostil Sexism and Benevolent Sexismina Spanish Sample**, Social IndicatorsResearch, 66, 197-211,

López, V.M., Monjas, R. y Pérez, D., **Buscando alternativas a la forma de entender y practicar la educación física escolar**, Barcelona: Inde,

Méndez, M.J., **Condicionantes de xénero e clase social na elección académicoprofesional no ensino secundario**, Inédito,

Pillado, N., Fernández, M.A., Mirás, A., Toja, B., Roca, M., Alvariñas, M. López, S. y Rodríguez, P., **Memoria de una investigación-acción: atención a la diversidad en el aula desde el trabajo en grupo**, En M.A. González Valeiro, J.A. Sánchez Molina y A. Areces Gayo (eds), Actas del IV Congreso de la As,

Prat, M. y Soler, S., **Actitudes, valores y normas en la educación física.**, Barcelona: Inde,

Rodríguez Castro, Y., Lameiras Fernández, M., Carrera Fernández, M.V. y;Failde, J.M., **Aproximaciónconceptual al sexismo ambivalente: Estado de la cuestión**, SUMMA Psicológica, 6 (2), 131-142,

Ruíz, J.V., **Pedagogía de los valores en educación física**, Madrid: CCS,

Santos Guerra, M. A. (Eds.), **Perspectiva de género en la organización escolar**, Barcelona: Grao,

Spence, J. T. and Buckner, C., **Instrumental and expresive traits, trait stereotypes, and sexist attitudes**, Psychology of Women Quarterly, 24, 44-62,

Swim, J. K., Aikin, W.S., Hall, W. S.& Hunter, B. A, **Sexisn, and Racism: Old-fashioned and Modern Prejudices**, Journal of Personality and Social Psychology, 68, 2, 199-214,

Tomé, A. y Rambla, X., **Contra el sexismo. Coeducación y democracia en la escuela**, Barcelona: Síntesis,

Tougas, F., Brown, A. M, Beaton and Joly, S. (1995), **Neosexism: Plus Ca Change, Plus C`est Pareil**, Journal of Personality and Social Psychology, 21, 842-849,

Valcarce, M., **Xénero e traballo asalariado**, en Cid, X. M. Repensar a educación e a sociedade: realidades e desafíos (81-93), Vigo: Servicio de P,

Valcarce, M. y Otras, **Guía de Buenas prácticas en Género. (Proyecto piloto Leonardo Da Vinci)**, Fundación Comarcal Valdeorras.,

Wandzilack, T.H., **Values development through physical education and athletics.**, Quest, 37, 176-185,

Rodríguez Castro, Y. y Martínez Román, R., **No me quieras tanto, quiéreme mejor: Eduación igualitaria y sexual frente a la violencia de género**, En VV.AA. (Eds.), Estudios sobre innovación e investigación educativa (606-616)., Dykinson,

Castro, M. R.; Diz, M. J. e Valcarce, M., **El alumnado de Formación Profesional Dual en Galicia análisis desde perspectiva de género.**, En M. Valcarcel et al. (Eds). Formación en alternancia a Formación Profesional Dual (pp. 135-162), USC, 2019

Rodríguez-Castro, Y., Martínez-Román, R., Alonso-Ruido, P., y Adá, A., **Patriarcado y adolescencia: su expresión a través de los estereotipos, el sexismo y los mitos del amor**, Dykinson, 2021

Rodríguez-Castro, Y., Martínez, R., Alonso, P., Adá, A., and Carrera, M., **Intimate partner cyberstalking, sexism, pornography and sexting in adolescents: new challenges for sex education.**, International Journal of Environmental Research and Public Health., 2021

Rodríguez-Castro, Y., Alonso, P., Lameiras, M., and Failde, J.M., **Del sexting al cibercontrol en las relaciones de pareja de adolescentes españoles: analisis de sus argumentos.**, Revista Latinoamericana de Psicologia., 2018

Rodríguez-Castro, Y., Martínez-, R., Alonso, P., and Carrera, M. V., **Análisis de la campaña #Primacoso: un continuo de violencias sexuales.**, Convergencia Revista de Ciencias Sociales., 2021

Adá, A., and Rodríguez-Castro, Y., **Analysis from a gender perspective of the Olympic Games on Twitter: The most important sports event in the world.**, European Sport Management Quarterly (RESM)., 2021

Macías-González, G. G., Caldera-Montes, J. F. y Salán-Ballesteros, M.N., **Orientación vocacional en la infancia y aspiraciones de carrera por género.**, Convergencia, 26(80), 05. https://doi.org/10.29101/crcs.v26i80.10516, 2019

Hernández Ilario, V., **El campo de lo vocacional desde un enfoque de generado..**, . Orientación y Sociedad, 23(2), 1-18. https://doi.org/10.24215/18518893e063, 2023

Rodríguez-Castro, Y., Martínez-Román, R. & Lameiras, M. (Eds.), (2025)., **El continuo de las (ciber) violencias sexuales y de género contra las mujeres**, 9791370215262, Tirant lo Blanch,

Recomendacións

Outros comentarios

Con independencia da situación particular de cada alumna/alumno, recoméndase a asistencia ás clases, co fin de interaccionar coas profesoras e realizar as actividades de aprendizaxe en grupo. Recoméndase igualmente resolver as dúbidas con tempo suficiente para cumprir os prazos de entrega dos traballos e as actividades propostas para a avaliación. Esta materia enmárcase nunha Facultade comprometida coa sustentabilidade da contorna e das persoas. Atendendo a esta filosofía, esta materia promoverá prácticas educativas en base a materiais de baixo impacto ambiental en coherencia cos principios de sustentabilidade (ODS).

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Calidade de Vida das Persoas con Discapacidade				
Materia	Calidade de Vida das Persoas con Discapacidade			
Código	O05M138V01201			
Titulación	Máster Universitario en Intervención Multidisciplinar na Diversidade en Contextos Educativos			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	4.5	OP	1	2c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Análise e intervención psicosocioeducativa Dpto. Externo			
Coordinador/a	Barreiros de la Torre, Delmiro			
Profesorado	Barreiros de la Torre, Delmiro García Álvarez, Judit Torrecillas Hernández, Virginia			
Correo-e	dbarreiros@uvigo.es			
Web	http://http://educacion-ou.webs.uvigo.es/educacion-ou/web/index.php			
Descrición xeral	A pesar do recoñecemento da calidade de vida como un dereito dos cidadáns na sociedade actual, non todo o mundo ten igualdade de acceso a este dereito, concretamente as persoas con discapacidade, estas atópanse con problemas de acceso ao benestar, a vida saúdable, ao ocio activo e ao desenvolvento persoal e social; problemas ás veces reais, pero que en algunhas ocasións son problemas derivados da falta a de concienciación social. Ambos tipos de problemas constitúen verdadeiras barreiras para que as persoas con discapacidade disfruten dunha vida plena, física, psíquica e social. E polo que esta situación debe abordarse desde un prisma múltiple, que evalúen os diferentes axentes que interveñen, que detecten as necesidades individuais e que permita realizar propostas de mellora neste senso. Esta materia, ubicada no bloque Necesidades Educativas Especiales aborda a calidade de vida das persoas con discapacidade desde as seguintes perspectivas: a. Perspectiva psicosocial en canto a reducción de estereotipos en familias e sociedade. b. Actividade física e práctica deportiva saúdable a través do ocio activo.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Código	
C1	Comprender os principios básicos dos grandes ámbitos da diversidade dende unha perspectiva multidisciplinar, sendo capaz de decribir e comparar as diferentes correntes teóricas dominantes en cada ámbito da diversidade dende unha perspectiva multidisciplinar
C2	Adquirir habilidades básicas de deseño, aplicación e avaliación de propostas de intervención dirixidas a traballar coa diversidade, valorando especialmente as aportacións innovadoras
C7	Identificar os servizos de apoio escolares e socio-comunitarios que poden ser de utilidade no ámbito da diversidade
C9	Comprender, analizar e valorar as dimensións éticas e políticas implícitas nos procesos educativos formais e non formais en contextos de diversidade
C12	Ser capaz de emitir unha valoración crítica sobre programas, materiais e prácticas educativas e socio-educativas relacionadas coa diversidade
C13	Promover unha actitude positiva cara as ideas e as prácticas educativas innovadoras relacionadas coa diversidade

Resultados previstos na materia	
Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Deseñar e implementar un programa de intervención para a redución de estereotipos fronte á discapacidade	C1 C2
Deseñar un programa de concienciación social a favor do deporte das persoas con discapacidade	C2 C13
Adaptar xogos e deportes en función da discapacidade	C7 C12
Avaliar a accesibilidade das instalacións para as persoas de mobilidade reducida.	C9 C12

Contidos
Tema

1. Calidade de vida e discapacidade: unha perspectiva psico-social	1.1. Estereotipos como compoñentes dos prexuízos 1.2. Identidade social e discapacidade. 1.3. Técnicas para a redución de prexuízos fronte á situación de discapacidade. 1.4. Prácticas de autodefensa para persoas con discapacidade para dirixir e controlar as súas condicións e calidade de vida.
2. O deporte como factor de calidade de vida das persoas con discapacidade	2.1.Aproximación conceptual o deporte adaptado: Contribución do deporte adaptado o desenvolvemento persoal e inclusión social. 2.2. Diferentes modelos deportivos para as persoas con discapacidade: deporte paralímpico e deporte para todos. 2.3.Bases dunha proposta deportiva para as persoas con discapacidade: Adaptación, sensibilización e eliminación de barreiras. 2.4. Actividades terapéuticas con animais

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	9	21.5	30.5
Traballo tutelado	12	36	48
Seminario	4	0	4
Saídas de estudo	5	0	5
Traballo tutelado	0	21	21
Eventos científicos	4	0	4

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Lección maxistral	Exposición dos contidos fundamentales da materia coa axuda das tecnoloxías axeitadas e demandando participación do alumnado.
Traballo tutelado	Actividades de aplicación dos coñecementos adquiridos a situacións prácticas relacionadas coa calidade de vida: concienciación social, adaptación de recursos, aplicación de técnicas.
Seminario	As horas de titoría en grupo dedicaranse a expor e resolver todas as dúbidas que os alumnos atopen, tanto nos traballos de aula como nos traballos autónomos
Saídas de estudo	Saídas a institucións especializadas nalgún dos contidos da materia. De non poder realizarse, organizaríase unha actividade complementaria na aula
Traballo tutelado	Realización de traballos, proxectos ou actividades realizadas de forma autónoma, baixo o asesoramento dos docentes.
Eventos científicos	Este apartado refírese a aquelas actividades organizadas de xeito común para todo o modulo: conferencias, debates, visitas...

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballo tutelado	Traballos de aula As actividades desenvolvidas na aula serán obxecto de atención personalizada, sempre que o alumno o requira. Nas titorías prestarase atención personalizada a todos os alumnos que o necesiten. Tanto as acitivades de aula como as de carácter autónomo poderán ser obxecto de atención personalizada
Seminario	Titoría en grupo As actividades desenvolvidas na aula serán obxecto de atención personalizada, sempre que o alumno o requira. Nas titorías prestarase atención personalizada a todos os alumnos que o necesiten. Tanto as acitivades de aula como as de carácter autónomo poderán ser obxecto de atención personalizada
Traballo tutelado	Traballos tutelados As actividades desenvolvidas na aula serán obxecto de atención personalizada, sempre que o alumno o requira. Nas titorías prestarase atención personalizada a todos os alumnos que o necesiten. Tanto as acitivades de aula como as de carácter autónomo poderán ser obxecto de atención personalizada

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Traballo tutelado	Aplicación dos contidos teóricos a situacións prácticas relacionadas coa calidade de vida das personas con discapacidade, xa sean situacións reales ou simuladas.	40	
Saídas de estudo	Participación na saída de estudo e posterior reflexión.	10	
Traballo tutelado	Valoración das actividades realizadas de forma autónoma	30	

Eventos científicos	Participación en actividades de módulo: conferencias, mesas redondas e visitas a centros ou institucións.	20

Outros comentarios sobre a Avaliación

As actividades non superadas na primeira convocatoria poderán ser recuperadas na convocatoria de xullo, manténdose as puntuacións nas probas/actividades superadas. O alumnado que non supere a materia por avaliación continua terá unha/as proba/as de avaliación ao redor dos contidos contidos nucleares da materia coa data tope que marque o calendario do mestrado para os exames oficiais.

Esta proba de avaliación suporá o 100% da puntuación e os seus pormenores e características serán concretadas polo profesorado ao alumnado o día da presentación da materia e cando se faga a consulta. Asimesmo o tipo de probas figurarán en faitic nas respectivas materias nunha carpeta baixo a denominación **Alumnado non asistente**, na que se presentarán os detalles da mesma , concretando tamén onde terá que reallizar a entrega o estudantado . As datas dos exames oficiais poden consultarse na web do mestrado: http://www.masterdiversidade.com/index.php

"O emprego de ferramentas de IA nas actividades de avaliación desta materia deberá axustarse a un uso responsable, ético e transparente, conforme ás directrices da FETS (Normativa e formularios - Facultade de Educación e Traballo Social) e á Normativa que estableza a UVigo".

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Rios Hernández et al., **El juego y los alumnos con discapacidad**, Paidotribo, 1998

VV. AA., **Carta Europea del Deporte para Todos: personas con discapacidad**, Ministerio de Asuntos sociales, 1988

Schalock, Robert L., **Calidad de vida. Manual para profesionales de la educación, salud y servicios comunitarios**, Alianza D. L., 2003

Verdugo Alonso, M. A. y Aguado Díaz, A. L., **Personas con discapacidad. Perspectivas psicopedagógicas y rehabilitadoras**, Siglo XXI, 1998

Bibliografía Complementaria

Recomendacións

Outros comentarios

E moi imprtante que os alumnos/as asistan a presentación da materia, na que se expoñen as líneas a seguir o longo da mesma, tanto sobre os contidos teóricos como sobre as actividades prácticas a realizar, criterios de evaluación e bibliografía recomendada.

DATOS IDENTIFICATIVOS

Medidas de Atención á Diversidade para Persoas con Altas Capacidades

Materia	Medidas de Atención á Diversidade para Persoas con Altas Capacidades			
Código	O05M138V01202			
Titulación	Máster Universitario en Intervención Multidisciplinar na Diversidade en Contextos Educativos			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	4.5	OP	1	2c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Análise e intervención psicosocioeducativa Didáctica, organización escolar e métodos de investigación Didácticas especiais			
Coordinador/a	Díaz Pereira, María del Pino			
Profesorado	Delgado Parada, Joseba Díaz Pereira, María del Pino Vázquez Figueiredo, María José			
Correo-e	pinod@uvigo.gal			
Web				
Descrición xeral	En liña coa atención ás diferentes características e circunstancias persoais que configuran a heteroxeneidade no ámbito educativo, e a cobertura das específicas necesidades que poidan presentar os alumnos/as, un dos aspectos que reclama atención diferenciada é o alumnado altamente capacitado. Os alumnos/as que nalgún aspecto do seu desenrolo presentan elevadas capacidades cognitivas, un talento superior, maiores posibilidades de aprendizaxe que os seus compañeiros, □, non poden, desde o punto de vista educativo e social, ser ignorados a risco de non favorecer o pleno desenrolo de seu potencial e futuro desenrolo profesional. É innegable, ademais, o dereito que lles asiste a recibir unha educación acorde as súas circunstancias e adaptada as súas necesidades no marco dunha escola comprensiva e inclusiva. No marco lexislativo regúlanse distintos aspectos relacionados co diagnóstico, atención e resposta ás necesidades específicas de apoio educativo que presentan os estudiantes altamente capacitados. Neste sentido, é necesario prestar a máxima atención ao proceso de identificación e valoración das necesidades educativas dos alumnos máis capaces (sobre todo nun momento no que se detecta un crecente interese en distintos sectores da sociedade en que se recoñeza esta condición nun número cada vez maior de alumnos/as) e deseñar a resposta educativa máis axeitada en relación ós apoios e ós servicios que eventualmente poidan requirir ó longo do proceso de escolarización. Outro ámbito específico a considerar en relación coas altas capacidades, ten que ver coa práctica deportiva de alto rendemento. A maioría destes mozos/as deben compatibilizar as esixencias e obxectivos que esixe o entrenamento de alto nivel co seu desenrolo académico e profesional, requirindo dos profesionais educativos diferentes estratexias de apoio psicolóxico e educativo que serán revisadas nesta materia.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código	
A1	Posuír e comprender coñecementos relacionados co ámbito da diversidade que aporten unha base ou oportunidade de ser orixinais no desenvolvemento e/ou aplicación de ideas, a miúdo nun contexto de investigación.
B2	Coñecer e analizar as situacións reais de diversidade que se poden ver reflectidas nos contextos educativos, tanto formais como non formais, empregando procesos sistemáticos de indagación.
B4	Favorecer a adquisición dos coñecementos e destrezas idóneas para o deseño, posta en práctica e avaliación de propostas de intervención no ámbito da diversidade, ofrecendo novas iniciativas na resolución dos problemas.
B5	Adquirir un compromiso ético no desenvolvemento da profesión, nomeadamente no referido ao apoio dos colectivos e sectores sociais discriminados e menos favorecidos.

C1	Comprender os principios básicos dos grandes ámbitos da diversidade dende unha perspectiva multidisciplinar, sendo capaz de decribir e comparar as diferentes correntes teóricas dominantes en cada ámbito da diversidade dende unha perspectiva multidisciplinar
C3	Ser capaz de analizar prácticas profesionais relacionadas co tratamento da diversidade, detectando puntos fortes e débiles, con especial énfase nas de carácter innovador
C4	Realizar estudos sistemáticos, sobre todo os que impliquen avances de prácticas educativas, sendo capaz de difundilos con claridade a diverso tipos de audiencias.
C5	Elaborar materiais específicos para traballar coa diversidade, valorando, na medida das posibilidades, a súa aplicación na práctica
C6	Coñecer a lexislación básica referida á diversidade nos contextos educativos e socio-educativos, analizando a súa implicación no exercicio profesional
C7	Identificar os servizos de apoio escolares e socio-comunitarios que poden ser de utilidade no ámbito da diversidade
C9	Comprender, analizar e valorar as dimensións éticas e políticas implícitas nos procesos educativos formais e non formais en contextos de diversidade
C13	Promover unha actitude positiva cara as ideas e as prácticas educativas innovadoras relacionadas coa diversidade
D2	Dominar diferentes estratexias metodolóxicas co propósito de mellorar as condutas profesionais e facilitar a aprendizaxe autónoma, a través do emprego de recursos como os contratos de aprendizaxe, a aprendizaxe baseada en problemas ou o uso de portafolios
D3	Adquirir condutas de respecto e de axuda. Ser sensibles a todo tipo de diversidade
D4	Adquirir as habilidades básicas para o debate e a exposición de ideas fundamentadas

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Adquirir os conceptos fundamentais referidos á superdotación nos seus diferentes aspectos, que sirvan de base para reflexionar sobre o tema e para planificar liñas de intervención coherentes	A1	B2 B4 B5	C1 C3 C9	D2 D3
Coñecer a lexislación básica relativa aos estudiantes con altas capacidades e aos deportistas de elite, especialmente no relativo ao sistema educativo.		B4 B5	C6	
Analizar e valorar diferentes programas e modalidades de intervención en alumnos con elevadas capacidades, para mellorar o seu axuste escolar	A1	B2 B4 B5	C3 C4 C5 C9	D2 D3 D4
Favorecer actitudes positivas de cara aos estudiantes con altas capacidades e cara o seu adecuado axuste escolar	A1	B2 B4 B5	C5 C6 C7 C9 C13	D2 D3 D4

Contidos

Tema	
1. O ALUMNADO CON ALTAS CAPACIDADES	1.1. Aproximación conceptual 1.2. Lexislación 1.3. Características 1.4. Necesidades educativas
2. A IDENTIFICACIÓN DOS ESTUDIANTES ALTAMENTE CAPACITADOS	2.1. Instrumentos de identificación de alumnos con altas capacidades: intelixencia e motivación. 2.2. Motivación en alumnos con altas capacidades: descripción e mellora. 2.3. Creatividade e altas capacidades: concepto, avaliación, entrenamento.
3. A CREATIVIDADE COMO UN DOS PIARES DAS ALTAS CAPACIDADES	4.1. Comprender a educación creativa como unha estratexia para valorar, intervir e fomentar a diversidade 4.2. Que entendemos por creatividade? 4.3. Diferentes aproximacións teóricas no estudo da creatividade 4.4. Avaliación Identificación da creatividade. 4.5. Pautas para estimular-desenvolver as competencias creativas
4. RESPOSTA EDUCATIVA AOS ALUMNOS CON ALTAS CAPACIDADES	3.1. Orientacións organizativas da resposta educativa 3.2. Modalidades de intervención 3.3. Diseño dun programa de enriquecimiento

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	1	0	1
Lección maxistral	3	0	3
Traballo tutelado	3	15.5	18.5
Eventos científicos	4	0	4

Aprendizaxe-servizo	15	15	30
Cartafol/dossier	0	50	50
Estudo de casos	2	4	6

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto co alumnado da materia, a presentárllela coas finalidades seguintes: transmitir os obxectivos que se perseguen; detallar os contidos que se traballarán; explicar a metodoloxía que se utilizará; finalmente, enumerar e aclarar os criterios de avaliación.
Lección maxistral	Exposición por parte do/ profesor/a dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo/a estudante. Asistencia e participación do/a estudante.
Traballo tutelado	O/a estudante desenvolve exercicios na aula baixo as directrices e supervisión do/a profesor/a. Pode estar vinculado o seu desenvolvementos con actividades autónomas do/a estudante.
Eventos científicos	Participación en actividades (de módulo) relacionadas con algún tema tratado na materia
Aprendizaxe-servizo	Metodoloxía activa que integra a aprendizaxe académica coa prestación dun servizo á comunidade. No marco desta materia, o alumnado colaborará con profesionais e centros educativos para identificar necesidades reais relacionadas coa atención ao alumnado con altas capacidades. A partir da análise destas necesidades, deseñará e avaliará recursos e propostas de intervención educativa, favorecendo a aplicación práctica dos coñecementos adquiridos, a reflexión crítica e o compromiso coa mellora da inclusión e da calidade educativa.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballo tutelado	Titorización en grupo ou individual
Probas	**Descrición**
Cartafol/dossier	Titorización a través de Faitic e do correo electrónico.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Traballo tutelado	Deseño e avaliación dunha proposta de intervención educativa dirixida á atención do alumnado con altas capacidades, fundamentada na análise previa de necesidades e desenvolvida mediante a metodoloxía Design Thinking. A proposta incluirá a elaboración e avaliación de recursos ou actuacións educativas en colaboración cos axentes implicados.	40	A1	B2 B4	C1 C3 C13	D4
Eventos científicos	Participación nunha actividade (de módulo) relacionada coa materia	10			C1 C3	
Cartafol/dossier	Documento elaborado polo estudiante que recopila información sobre as experiencias, proxectos, tareas e traballos realizados durante o proceso de formación.	40	A1	B2	C4	D3
Estudo de casos	Análise das necesidades educativas asociadas á atención ao alumnado con altas capacidades a partir da información recompilada mediante entrevistas, grupos de discusión e outras fontes documentais procedentes dos contextos educativos colaboradores. O alumnado identificará e interpretará as necesidades detectadas, así como os factores que condicionan a resposta educativa.	10	A1	B2 B4	C1 C3	D2

Outros comentarios sobre a Avaliación

I) Para superar a materia é necesario alcanzar o 50% da puntuación no Traballo tutelado e o 50% no resto de actividades. As actividades non superadas na primeira convocatoria poderán ser recuperadas na segunda convocatoria, manténdose as puntuacións en próbalas/actividades superadas.

II). Para poder optar ao sistema de avaliación continua, o alumnado deberá asistir (polo menos) a 4 das 6 sesións previstas para esta materia. O alumnado que non supere a materia por avaliación continua terá que realizar unha avaliación final mediante unha/s proba/s, relativas aos contidos nucleares da materia, coa data límite que marque o calendario do Máster para os exames oficiais. Esta proba de avaliación supoñerá o 100% da puntuación, e os seus pormenores e características serán concretadas polo profesorado ao alumnado cando este realice a consulta, podendo ser un exame, a entrega de traballos previamente acordados e titorizados etc.

III) En coherencia co carácter inclusivo que caracteriza a Facultade de Educación e Traballo social, esta guía poderá ser adaptada para atender ás necesidades específicas de apoio educativo que presente o alumnado adscrito ao programa PIUNE (PAT). Coa finalidade de favorecer a conciliación da vida laboral e a formación académica, os contidos, planificación, recursos metodolóxicos e sistema de avaliación adaptaranse para profesionales en exercicio que acrediten un horario incompatible con las clases presenciais; en todo caso, garantindo a consecución das competencias e resultados de aprendizaxe establecidos neste documento. Abrirase un cartafol específico na plataforma Moovi na cal se informará das tarefas e probas de avaliación que guiarán o desenvolvemento desta materia para este alumnado.

IV) O emprego de ferramentas de IA nas actividades de avaliación desta materia deberá axustarse a un uso responsable, ético e transparente, conforme ás directrices da FETS (Normativa e formularios Facultade de Educación e Traballo Social) e á Normativa que estableza a UVigo

V) Esta materia participa nun proxecto de Aprendizaxe-Servizo (ApS) seleccionado na **Convocatoria de Proxectos de Aprendizaxe-Servizo 2026-2027 no marco da Axenda 2030 e dos seus Obxectivos de Desenvolvemento Sostible (ODS)**, financiada pola Vicerreitoría de Extensión Universitaria da Universidade de Vigo. A través desta iniciativa, o alumnado desenvolverá actividades orientadas a dar resposta a necesidades reais da comunidade educativa, integrando a adquisición de competencias académicas e profesionais co compromiso social e a contribución aos ODS, especialmente aos relacionados coa educación de calidade e a redución das desigualdades.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

González Fontao, M.P., **Estudiantes con altas capacidades**, Andavira, 2010

Martínez Torres, M., **Alumnado con altas capacidades**, Graó, 2010

Wallace, B., Senior, J., & Sisk, D, **The SAGE handbook of gifted and talented education.**, SAGE Publications Ltd, 2018

Felicia D. and Todd K., **The Handbook of Secondary Gifted Education**, Editores: Felicia Dixon y Todd Kettler, 2026

Bibliografía Complementaria

Caeiro, M. y Zurita, G. (Eds.), **Design thinking y acción:Innovación y colaboración en el Aula Híbrida con MIRO**, McGraw Hill, 2025

VanTassel-Baska, J., Hubbard, G. F., & Robbins, J. I., **Differentiation of Instruction for Gifted Learners: Collated Evaluative Studies of Teacher Classroom Practice**, Springer Singapore, 2022

Townend, G., Jolly, J. L. and Chew, A, **Professional development in gifted education: A systematic literature review**, Australian Journal of Teacher Education, 2024

Recomendacións

Outros comentarios

1. Asistir o primeiro día de clase resultarache moi beneficioso para comprender os obxectivos xerais da materia e a súa dinámica organizativa. Na primeira sesión, os profesores da materia darán unha visión de conxunto e anticiparán as tarefas e actividades que serán desenvolvidas.

2. Será especialmente importante acudir ás titorías dos/as profesores/as sempre que o necesites, así como a visita frecuente á plataforma docente da nosa Universidade TEMA. Nela poderás atopar todas as actividades que deberás realizar para a túa formación e a superación desta materia, avisos, cualificacións, etc.

3. A túa condición de alumno/a da Universidade de Vigo ábreche as portas a moitos recursos, ofertas e servizos. No SIOPE atoparás toda a información sobre as posibilidades formativas, culturais e deportivas que podes encontrar na nosa Universidade.

4. Esta materia enmárcase nunha Facultade comprometida coa sustentabilidade da contorna e das persoas. Atendendo a esta filosofía, esta materia promoverá prácticas educativas en base a materiais de baixo impacto ambiental en coherencia cos principios de sustentabilidade (ODS).

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Medidas de Atención á Diversidade para Alumnas/Alumnos con Necesidades Educativas				
Materia	Medidas de Atención á Diversidade para Alumnas/Alumnos con Necesidades Educativas			
Código	O05M138V01203			
Titulación	Máster Universitario en Intervención Multidisciplinar na Diversidade en Contextos Educativos			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	4.5	OB	1	2c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Análise e intervención psicosocioeducativa Psicoloxía evolutiva e comunicación			
Coordinador/a	García Señorán, María del Mar			
Profesorado	Domínguez Alonso, José García Señorán, María del Mar Rodríguez Rodríguez, Juan Luís			
Correo-e	msenoran@uvigo.es			
Web	http://http://www.masterdiversidade.com/index.php			
Descrición xeral	A materia Medidas de atención a a diversidad para alumnas/os con necesidades educativas forma parte do módulo Necesidades educativas especiais, e céntrase prioritariamente nos seguintes aspectos: As necesidades educativas do alumnado no currículo; a avaliación psicopedagóxica; o trastorno do espectro autista e os déficits atencionais. Esta materia contribúe a consecución dos obxectivos do máster centrados na adquisición de formación teórica de carácter multidisciplinar no ámbito das necesidades educativas especiais, no estudo de situacións reais en contextos educativos, na análise de experiencias educativas innovadoras, na adquisición do coñecemento necesario para a avaliación das necesidades dos alumnos/as con necesidades educativas especiais e de destrezas para o deseño e posta en práctica de propostas de intervención que contribuían ao avance da súa aprendizaxe			

Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Código	
A3	Que os estudantes saiban comunicar as súas conclusións a públicos especializados e non especializados dun modo claro e sen ambigüedades.
A4	Que os estudantes posúan as habilidades de aprendizaxe autodirixido ou autónomo que lles permitan continuar estudando ao longo da súa vida.
B2	Coñecer e analizar as situacións reais de diversidade que se poden ver reflectidas nos contextos educativos, tanto formais como non formais, empregando procesos sistemáticos de indagación.
B4	Favorecer a adquisición dos coñecementos e destrezas idóneas para o deseño, posta en práctica e avaliación de propostas de intervención no ámbito da diversidade, ofrecendo novas iniciativas na resolución dos problemas.
C1	Comprender os principios básicos dos grandes ámbitos da diversidade dende unha perspectiva multidisciplinar, sendo capaz de decribir e comparar as diferentes correntes teóricas dominantes en cada ámbito da diversidade dende unha perspectiva multidisciplinar
C2	Adquirir habilidades básicas de deseño, aplicación e avaliación de propostas de intervención dirixidas a traballar coa diversidade, valorando especialmente as aportacións innovadoras
C3	Ser capaz de analizar prácticas profesionais relacionadas co tratamento da diversidade, detectando puntos fortes e débiles, con especial énfase nas de carácter innovador
C5	Elaborar materiais específicos para traballar coa diversidade, valorando, na medida das posibilidades, a súa aplicación na práctica
C6	Coñecer a lexislación básica referida á diversidade nos contextos educativos e socio-educativos, analizando a súa implicación no exercicio profesional
C11	Coñecer e aplicar procesos de toma de decisións relacionadas co tratamento da diversidade. Ser capaz de discernir as ideas nas que se fundamentan esas decisións, anticipando tamén os seus efectos
C13	Promover unha actitude positiva cara as ideas e as prácticas educativas innovadoras relacionadas coa diversidade
D2	Dominar diferentes estratexias metodolóxicas co propósito de mellorar as condutas profesionais e facilitar a aprendizaxe autónoma, a través do emprego de recursos como os contratos de aprendizaxe, a aprendizaxe baseada en problemas ou o uso de portafolios
D3	Adquirir condutas de respecto e de axuda. Ser sensibles a todo tipo de diversidade

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Empregar recursos tecnolóxicos no ámbito das necesidades educativas			C2 C5 C13	
Ser competente para delimitar conceptualmente a atención á diversidade desde a lexislación educativa, establecendo as categorías de alumnos con necesidades específicas de apoio educativo (ANEAE)		B2	C1 C6 C13	D3
Capacidade para realizar procesos de diagnóstico aos ANEAE	A3		C1 C2 C3	D2 D3
Capacidade para deseñar e aplicar procesos de intervención educativa en ANEAE.		B2 B4	C2 C5 C11	D2
Capacidade para realizar o seguimento da implementación dos programas iniciados nos ANEAE.		B2 B4	C11 C13	
Ser competente no coñecemento dos Trastornos de Espectro Autista, diagnóstico e intervención educativa		B2 B4	C1 C2 C6 C11	D2
Ser competente no coñecemento do Trastorno por Déficit de Atención con Hiperactividade, diagnóstico e intervención educativa		B2 B4	C1 C2 C6 C11	D2
Elaborar materiais específicos para traballar cos ANEAE	A4		C5	
Establecer os mecanismos de avaliación do proceso educativo implementado e canalizar propostas de mellora			C2 C3	

Contidos

Tema	
MEDIDAS CURRICULARES E ORGANIZATIVAS NO ÁMBITO ESCOLAR	CONCEPTUALIZACIÓN DA ATENCIÓN Á DIVERSIDADE ESCOLARIZACIÓN DOS ALUMNOS CON NEE MEDIDAS CURRICULARES NO ÁMBITO ESCOLAR MEDIDAS ORGANIZATIVAS NO ÁMBITO ESCOLAR
A AVALIACIÓN PSICOPEDAGÓXICA	TÉCNICAS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN PSICOPEDAGÓXICA ELABORACIÓN DUN INFORME PSICOPEDAGÓXICO
INTERVENCIÓN PSICOEDUCATIVA EN ESTUDANTES CON DÉFICIT DE ATENCIÓN	O PROCESO ATENCIONAL. FACTORES DETERMINANTES. DÉFICITS DA ATENCIÓN O TRASTORNO POR DÉFICIT DE ATENCIÓN CON HIPERACTIVIDADE. DIFICULTADES PERSOALES E ESCOLARES. AVALIACIÓN E INSTRUMENTOS PARA O DIAGNÓSTICO DO TDAH INTERVENCIÓN PARA A MELLORA DO PROCESO ATENCIONAL ANÁLISE DE PROGRAMAS
INTERVENCIÓN PSICOEDUCATIVA EN ESTUDIANTES CON TRASTORNOS DO ESPECTRO AUTISTA	TRASTORNO DO ESPECTRO AUTISTA MODELOS EXPLICATIVOS DIAGNÓSTICO DO ESPECTRO AUTISTA PROGRAMAS PSICOEDUCATIVOS EN ESTUDIANTES CON TEA INTRODUCIÓN AOS MECANISMOS DE INTERVENCIÓN SISTÉMICA PSICO-SOCIO-EDUCATIVO E MÉDICO PSIQUIÁTRICA EN PERSOAS CON TEA

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	7	10	17
Seminario	6	0	6
Estudo de casos	7	19	26
Resolución de problemas	3	21.5	24.5
Traballo	9	30	39

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Lección maxistral	Exposición por parte dos docentes dos contenidos sobre a materia, bases teóricas e/o directrices das actividades e traballos a desenvolver polos estudiantes
Seminario	Particiación activa do estudante na discusiión de casos ou actividades propostas na aula

Estudo de casos	Actividades de aplicación dos coñecementos adquiridos á análise de casos concretos. Coñecemento e valoración dos sistemas de avaliación e intervención para alumnos/as con necesidades educativas especiais
Resolución de problemas	Realización de exercicios e actividades de tipo práctico

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Estudo de casos	Proporcionaranse orientacións para o desenvolvemento das actividades, análise de casos e resolveranse as dúbidas expostas
Resolución de problemas	Supervisión e orientación das actividades, exercicios e proxectos de aula
Probas	**Descrición**
Traballo	Resolución de dúbidas e orientacións para a realización do traballo autónomo

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Seminario	Actividade de módulo	10	A3 B2 C1 D2 A4 B4 C2 D3 C3 C5 C6 C11 C13
Estudo de casos	Análise de casos concretos. Coñecemento e valoración dos sistemas de avaliación e intervención para alumnos/as con necesidades específicas de apoio educativo	30	A3 B2 C1 D2 A4 B4 C2 D3 C3 C5 C6
Resolución de problemas	Realización de actividades, exercicios ou proxectos na aula baixa as directrices e supervisión do profesorado	30	
Traballo	Realización de traballos realizados autonomamente, titorizados polos docentes	30	A3 B2 C1 D2 A4 B4 C2 D3 C3 C5 C6 C11 C13

Outros comentarios sobre a Avaliación

AVALIACION CONTINUA

Este mestrado ten a modalidade de ensino presencial, polo tanto a asistencia a clase e a realización dos traballos de aula son obrigatorios para a avalición continua (obrigatorio asistir polo menos a 4 das 6 sesións). O/a alumno/a que falte a unha sesión deberá poñerse en contacto co/a docente para realizar a/s tarefa/s alternativa/s correspondente/s para seguir a avaliación continua.

Para superar a materia será necesario que os estudantes obteñan en cada proba ou actividade obxecto de avaliación como mínimo o 50% de cualificación nese apartado.

AVALIACIÓN GLOBAL

O alumnado que non poida seguir a avaliación continua terá unha proba de avaliación sobre os contidos nucleares da materia na data marcada no calendario do mestrado para os exames oficiais. Esta proba suporá o 100% da puntuación, os seus pormenores e características serán concretadas polo profesorado o día da presentación da materia e cando se faga a consulta persoalmente. Abrirase un cartafol específico na plataforma Moovi, denominado Alumnado non asistente no que se presentarán os detalles da mesma.

As partes da materia superadas na 1ª oportunidade non serán obxecto de avaliación na 2ª, considerándose aprobadas nese curso académico.

En coherencia co carácter inclusivo que caracteriza a Facultade de Educación e Traballo social, esta guía poderá ser adaptada para atender ás necesidades específicas de apoio educativo que presente o alumnado adscrito ao programa PIUNE

(PAT).

Coa finalidade de favorecer a conciliación da vidal aboral e a formación académica, os contidos, planificación, recursos metodolóxicos e sistema de avaliación adaptaranse para educadores en exercicioq ue acrediten un horario incompatible coas clases presenciales; en todo caso, garantindo a consecución das competencias e resultados de aprendizaxe establecidos neste documento.

As datas dos exames oficiais poden consultarse na web do Mestrado:http://masterdiversidade.webs.uvigo.es/gl/

USO DE FERRAMENTAS DE IA

O emprego de ferramentas de IA nas actividades de avaliación desta materia deberá axustarse a un uso responsable, ético e transparente, conforme ás directrices da FETS (Normativae formularios Facultade de Educación e Traballo Social) e á Normativa que estableza a UVigo.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Galve, J. L. e Ayala, C. L., **Evaluación e informes psicopedagógicos.**, CEPE, 2001

García-Señorán, M.,Tellado, F., Rodríguez,, J.L.,Iglesias-Sarmiento V., González,S Conde,A., Ares, M, **Evaluación e interpretación de las dificultades de aprendizaje y los trastornos del neurodesarrollo desde el modelo PASSEn A. Dosil. Afilar la mente como herramienta del pensar (pp.185-200).**, Servizo de Publicacións da Univ. de Vigo, 2021

Gómez, M.I., **TDAH y funciones ejecutivas. De la neurociencia al aula**, Pirámide, 2022

Guerrero, R., **Trastorno por Déficit de Atención con Hiperactividad**, Editorial Planeta, 2016

Horna, M., **Niños y niñas en el espectro del autismo**, CCS, 2021

Iglesias Cortizas, M. J., **Diagnóstico escolar. Teorías, ámbitos y técnicas.**, Pearson, 2006

Jarque, J., **Intervención educativa en el TDAH**, 3ª, CCS, 2020

Ojea, M., **Trastorno del espectro autista: Procesamiento de la información perceptivo-cognitivo mediante la creación de redes semánticas.**, Pirámide, 2018

Riart, J., **Manual de tutoría y orientación en la diversidad**, Pirámide, 2007

Rodríguez Rodríguez, J. L., **Manual de Modelos de Orietnación e Intervención Psicopedagógica en Galicia**, Tórculo Edicións., 2007

Bibliografía Complementaria

American Psychiatric Association, **DSM-5-TR**, 5ª, Editorial Médica Panamericana, 2023

Frith, U., **Autismo. Hacia una explicación del enigma**, Alianza Editorial, 2004

Recomendacións

Outros comentarios

Esta materia enmárcase nunha Facultade comprometida coa sustentabilidade da contorna e das persoas. Atendendo a esta filosofía, esta materia promoverá prácticas educativas en base a materiais de baixo impacto ambiental en coherencia cos principios de sustentabilidade (ODS).

DATOS IDENTIFICATIVOS

Prácticum

Materia	Prácticum			
Código	O05M138V01204			
Titulación	Máster Universitario en Intervención Multidisciplinar na Diversidade en Contextos Educativos			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	12	OB	1	2c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Análise e intervención psicosocioeducativa			
Coordinador/a	Failde Garrido, José María Dapia Conde, María Dolores			
Profesorado	Dapia Conde, María Dolores Failde Garrido, José María			
Correo-e	ddapia@uvigo.es jfailde@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Esta materia ten carácter obrigatorio. O seu propósito xeral e que o alumnado se poña en contacto directo con servizos e institucións que traballen con colectivos relacionados coa temática do máster.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código	
A4	Que os estudantes posúan as habilidades de aprendizaxe autodirixido ou autónomo que lles permitan continuar estudando ao longo da súa vida.
A5	Que os estudantes saiban aplicar os coñecementos adquiridos e a súa capacidade de resolución de problemas en contornos novos ou pouco coñecidos dentro de contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coa súa área de estudo.
B3	Establecer contacto directo con experiencias innovadoras relacionadas coa diversidade, valorando o seu interese e as posibilidades de ser transferidas a outros contextos profesionais semellantes, así como de ser aplicables a situacións novas e emerxentes.
C2	Adquirir habilidades básicas de deseño, aplicación e avaliación de propostas de intervención dirixidas a traballar coa diversidade, valorando especialmente as aportacións innovadoras
C3	Ser capaz de analizar prácticas profesionais relacionadas co tratamento da diversidade, detectando puntos fortes e débiles, con especial énfase nas de carácter innovador
C5	Elaborar materiais específicos para traballar coa diversidade, valorando, na medida das posibilidades, a súa aplicación na práctica
C6	Coñecer a lexislación básica referida á diversidade nos contextos educativos e socio-educativos, analizando a súa implicación no exercicio profesional
C8	Planificar e organizar traballos tutelados, sendo capaz de buscar e analizar información procedente de diferentes fontes, obter e analizar datos e elaborar con corrección un informe relacionado con algún dos módulos do mestrado
C13	Promover unha actitude positiva cara as ideas e as prácticas educativas innovadoras relacionadas coa diversidade
D1	Utilizar as novas tecnoloxías en diferentes contextos: formativos, de investigación, de aplicación profesional, para difundir e compartir ideas, etc.
D2	Dominar diferentes estratexias metodolóxicas co propósito de mellorar as condutas profesionais e facilitar a aprendizaxe autónoma, a través do emprego de recursos como os contratos de aprendizaxe, a aprendizaxe baseada en problemas ou o uso de portafolios
D5	Favorecer o traballo cooperativo, asumindo responsabilidades e aceptando a disparidade de opinións

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Coñecer a estrutura e finalidades dos servizos ou institucións nos que se realicen as prácticas, así como analizar a documentación básica na que se sustente a actividade do servizo ou institución, tanto informes, programas como marco lexislativo, fixándose especialmente no relativo á diversidade	B3	C2
Desenvolver actividades de observación sistemática das actuacións dos profesionais e colaborar cos profesionais da institución ou servizo no que eles consideren pertinente		C3
Deseñar e, se é posible, poñer en práctica algunha proposta de intervención específica de inclusión e normalización da diversidade		C2 C6

Deseñar un perfil profesional que inclúa actuacións relacionadas coa diversidade, perfís relacionados especialmente con novos xacementos de emprego	A4	C3 C5 C8 C13	
Utilizar as novas tecnoloxías da información e a comunicación adaptadas ao contexto laboral do practicum			D1 D2
Adquirir habilidades de comunicación e traballo colaborativo con profesionais de diferente formación e responsabilidades			D5
Adquirir condutas de respecto e axuda, en especial cara aquelas persoas ou colectivos que estean en risco de exclusión social ou de marxinación			D5
Ser capaz de elaborar unha memoria que reflicta as aprendizaxes máis importantes adquiridas no practicum, seguindo a estrutura recomendada polo titor ou titora do máster	A5	C2	

Contidos

Tema	
Contextualización das prácticas: descripción da institución ou servizo	Ámbitos de intervención.
As institucións e servizos que se ofrecen no Practicum	Listado de institucións colaboradoras.
-As prácticas externas como instrumento de desenvolvemento de profesionais en formación e nobeles	Marco de actuación. Directrices de actuación.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Prácticum, Practicas externas e clínicas	120	150	270
Seminario	20	10	30

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Prácticum, Practicas externas e clínicas	O estudante desenvolve as actividades nun contexto relacionado co exercicio dunha profesión
Seminario	Asesoramento realizado tanto con anterioridade ao comezo das práticas como durante a súa realización. A titorización ademáis de se realizar en grupo, tamén se ofrecerá individualmente

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Seminario	A atención ao alumnado realizaráse a través de diversas vías: Moovi, campus remoto uvigo, correo electrónico, telefónicamente. Os estudantes tamén poderán usar as horas de titoría que ten o profesorado no seu gabinete.
Prácticum, Practicas externas e clínicas	A atención ao alumnado realizaráse a través de diversas vías: Moovi, campus remoto uvigo, correo electrónico, telefónicamente. Os estudantes tamén poderán usar as horas de titoría que ten o profesorado no seu gabinete.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Prácticum, Practicas externas e clínicas	(1) Informe da titora ou titor externo (ata o 50%) (2) Valoración, por parte da titora ou titor académico, da memoria de prácticas no que se describan as actividades realizadas no practicum e a valoración persoal dende unha óptica profesional sobre a experiencia nas prácticas (ata 40%)	90	A4 A5	B3	C2 C3 C5 C6 C8 C13	D1 D2 D5
Seminario	Seguimento da titora ou titor do mestrado do labor desenvolvido no practicum	10	A4 A5	B3	C2 C3 C5 C6 C8 C13	D1 D2 D5

Outros comentarios sobre a Avaliación

O Practicum nas institucións ten unha duración de 120 horas. Cada estudante terá unha titora ou titor tanto no mestrado como na institución de prácticas. Daráselle ao alumnado a información e documentación necesaria.
A memoria terá unha extensión máxima de 10 folios.
As actividades non superadas/realizadas na 1ª convocatoria poderán ser recuperadas na convocatoria de xullo, manténdose as puntuacións nas probas/actividades superadas. As datas dos exames oficial poden consultarse na web do mestrado: http://www.masterdiversidade.com/index.php.

En coherencia co carácter inclusivo que caracteriza a Facultade de Educación e Traballo social, esta guía poderá ser adaptada para atender ás necesidades específicas de apoio educativo que presente o alumnado adscrito ao programa PIUNE (PAT)

Coa finalidade de favorecer a conciliación da vida laboral e a formación académica, os contidos, planificación, recursos metodolóxicos e sistema de avaliación adaptaranse para educadores en exercicio que acrediten un horario incompatible con las clases presenciales; en todo caso, garantizando a consecución das competencias e resultados de aprendizaxe establecidos neste documento. Abrirase un cartafol específico na plataforma Moovi na cal se informará das tarefas e probas de avaliación que guiarán o desenvolvemento desta materia para este alumnado

O emprego de ferramentas de IA nas actividades de avaliación desta materia deberá axustarse a un uso responsable, ético e transparente, conforme ás directrices da FETS (Normativa e formularios Facultade de Educación e Traballo Social) e á Normativa que estableza a UVigo

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

García Fernández, J.A., Moreno Herrero,I. (coords.),, **Escuela, diversidad cultural e inclusión**, La catarata, 2014

Sorinano, E., **Diversidad étnica y cultural en las aulas**, La Muralla, S.A (Aula abierta), 2003

Gento, S y Sanchez, C., **EL PRÁCTICUM EN EL TRATAMIENTO EDUCATIVO DE LA DIVERSIDAD**, UNED, 2010

Bibliografía Complementaria

Pineda, P., **E reto de aprender, un relato desde la diversidad.**, San Pablo, 2013

Recomendacións

Outros comentarios

- As horas de prácticas nas institucións ou servizos son 120
-Documentación básica que se entrega ao estudiante:
o Ficha de avaliación
o Ficha de sinaturas
o Impreso de solicitude de certificado de titor/a do practicum
-Estructura básica da memoria:
o Introducción
o Contextualización
o Actividades realizadas no practicum
o Valoración do practicum
o Anexos

Esta materia enmárcase nunha Facultade comprometida coa sustentabilidade da contorna e das persoas. Atendendo a esta filosofía esta materia promoverá prácticas educativas en base a materiais de baixo impacto ambiental en coherencia cos principios de sustentabilidade (ODS)

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Traballo de Fin de Máster				
Materia	Traballo de Fin de Máster			
Código	O05M138V01205			
Titulación	Máster Universitario en Intervención Multidisciplinar na Diversidade en Contextos Educativos			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	12	OB	1	2c
Lingua de impartición	Galego			
Departamento	Didácticas especiais			
Coordinador/a	Díaz Pereira, María del Pino			
Profesorado	Díaz Pereira, María del Pino			
Correo-e	pinod@uvigo.gal			
Web				
Descrición xeral	O Traballo fin de Máster é unha materia obrigatoria que pretende que o alumnado adquira a competencia básica de elaboración dun estudio que reflicta algunha das temáticas do máster, a través da elaboración de programas, a avaliación de posta en práctica de programas, ou a realización de estudos de caso			

Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Código	
A1	Posuír e comprender coñecementos relacionados co ámbito da diversidade que aporten unha base ou oportunidade de ser orixinais no desenvolvemento e/ou aplicación de ideas, a miúdo nun contexto de investigación.
A2	Que os estudantes sexan capaces de integrar coñecementos relacionados coa diversidade e enfrontarse á complexidade de formular xuízos a partir dunha información que inclúa reflexións sobre as responsabilidades sociais e éticas vinculadas á aplicación dos seus coñecementos e xuízos.
A3	Que os estudantes saiban comunicar as súas conclusións a públicos especializados e non especializados dun modo claro e sen ambigüedades.
A4	Que os estudantes posúan as habilidades de aprendizaxe autodirixido ou autónomo que lles permitan continuar estudando ao longo da súa vida.
A5	Que os estudantes saiban aplicar os coñecementos adquiridos e a súa capacidade de resolución de problemas en contornos novos ou pouco coñecidos dentro de contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coa súa área de estudo.
B1	Adquirir unha formación teórica de carácter multidisciplinar e comprender os fundamentos teóricos-prácticos relacionados cos ámbitos de diversidade, con énfase nas necesidades educativas especiais, interculturalismo, compensación de desigualdades, sexo/xénero e educación de persoas adultas.
C1	Comprender os principios básicos dos grandes ámbitos da diversidade dende unha perspectiva multidisciplinar, sendo capaz de decribir e comparar as diferentes correntes teóricas dominantes en cada ámbito da diversidade dende unha perspectiva multidisciplinar
C2	Adquirir habilidades básicas de deseño, aplicación e avaliación de propostas de intervención dirixidas a traballar coa diversidade, valorando especialmente as aportacións innovadoras
C4	Realizar estudos sistemáticos, sobre todo os que impliquen avances de prácticas educativas, sendo capaz de difundilos con claridade a diverso tipos de audiencias.
C8	Planificar e organizar traballos tutelados, sendo capaz de buscar e analizar información procedente de diferentes fontes, obter e analizar datos e elaborar con corrección un informe relacionado con algún dos módulos do mestrado

Resultados previstos na materia			
Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe		
Adquirir instrumentos conceptuais e metodolóxicos que faciliten a análise e reflexión sobre as prácticas profesionais relacionadas co tratamento da diversidade, en especial de aquelas que posúan un alto grao de innovación	A1 A2 A4	B1	C1
Planificar e organizar traballos tutelados, sendo capaz de buscar e analizar información procedente de diferentes fontes, obter e analizar datos e elaborar con corrección un informe	A2 A3		C2 C4 C8
Realizar estudos sistemáticos, sobre todo os que impliquen melloras de prácticas educativas relacionadas coa diversidade	A1 A2 A3 A4 A5	B1	C1 C2 C4 C8

Ser capaz de defender oralmente o traballo fin de máster con claridade e organización	A3	C4

Contidos

Tema	
Contidos relacionados con algún dos módulos do máster.O tema do TFM poderá estar relacionado con algún problema identificado no contexto institucional no que foi realizado o Practicum. Neste sentido, a utilidade do traballo será un criterio a considerar na avaliación do TFM.	O enfoque desde o que se aborda o problema pode ser diverso e ter diferentes obxectivos; por exemplo: Avaliación dalgún aspecto profesional do Servizo ou Institución onde se realizaron as prácticas. Deseño dun programa de intervención, suficientemente detallado como para poder ser aplicado. Deberá ter en conta a perspectiva da diversidade abordada no Máster. Aplicación e avaliación dun programa de intervención. Estudo de casos

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Traballo tutelado	20	280	300

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Traballo tutelado	Elaboración e presentación por escrito e defensa oral dun traballo relacionado coas competencias e temáticas xenéricas do máster

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballo tutelado	

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe		
Traballo tutelado	Valorarase na elaboración do TFM que se siga a estructura recomendada para cada tipo de traballo (elaboración de programas, estudos de caso, perfil de usuarios ou avaliación de programas), así como os criterios de calidade que se lle entregarán ao alumnado. Ademáis dos criterios mencionados, teráse en conta a calidade da defensa oral do TFM (ata 7 puntos a realización memoria do traballo e ata 3 puntos a sía defensa oral)	100	A1 A2 A3 A4 A5	B1	C1 C2 C4 C8

Outros comentarios sobre a Avaliación

A avaliación do TFM realizarase en primeira instancia polo titor académico, que dará o seu visto e prace, para proceder á súa defensa pública oral ante un tribunal constituído por tres profesores/as do Máster. O tribunal emitirá unha puntuación final entre 0-10 puntos (ata 7 puntos pola realización da memoria do traballo e ata 3 puntos pola calidade da súa defensa oral). Os alumnos solicitarán a presentación e avaliación do TFM co visto e prace do seu respectivo titor académico.

Os criterios de avaliación están publicados na web do mestrado.

O emprego de ferramentas de IA nas actividades de avaliación desta materia deberá axustarse a un uso responsable, ético e transparente, conforme ás directrices da FETS (Normativa e formularios Facultade de Educación e Traballo Social) e á Normativa que estableza a UVigo

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

Recomendacións

Outros comentarios

NORMAS BÁSICAS DE PRESENTACIÓN

Na web do Mestrado, apartado Materias - TFM, recóllense as orientacións para a realización e presentación do TFM.